

INFORME SOBRE LA NOVA POLÍTICA ECONÒMICA SOVIÈTICA I LES PERSPECTIVES DE LA REVOLUCIÓ MUNDIAL

**(Informe pronunciat davant del IV Congrés de la
Internacional Comunista)**

Lev Trotski

14 de novembre de 1922

---

versió catalana feta per Alejo Martínez – alejomp@lycos.es - des de:

http://www.marxists.org/espanol/trotsky/ceip/economicos/Informesobrelanueva.htm#_ftn1

El curs de la guerra civil

Les condicions per a la construcció socialista

El comunisme de guerra

La Nova Política Econòmica (NEP)

Les forces i els recursos dels dos camps

Criteri sobre la productivitat del treball

Sobre la crítica socialdemòcrata

La situació mundial i les perspectives revolucionàries

El curs de la guerra civil

La tasca principal de tot partit revolucionari és la conquesta del poder. Si fem la terminologia filosòfica de l'idealisme, la tasca de la II Internacional era considerada simplement com una "idea normativa"; és a dir, que mantenia escassa relació amb la pràctica. Només en aquests darrers anys hem après, a escala internacional, a convertir la conquesta del poder polític en una meta revolucionària pràctica. La revolució russa hi ajudà en gran manera. Que, a Rússia, pugui donar-se una data (25 d'octubre-7 de novembre de 1917) en què el Partit Comunista, al capdavant de la classe obrera, arranca el poder de les mans de la burgesia, prova, més decididament que qualsevol argument, que la conquesta del poder no és una "idea normativa" per als revolucionaris sinó una tasca pràctica. El 7 de novembre de 1917 el nostre Partit prengué el poder. Molt aviat hom comprengué que açò no significava el final de la guerra civil. Al contrari, la guerra civil realment començà a desenvolupar-se a gran escala en el nostre país només després de la Revolució d'Octubre. No es tracta simplement

d'un fet d'interès històric sinó, també, d'una font de lliçons de les més importants per al proletariat europeu occidental. Per què els esdeveniments seguiren aquest curs? S'ha de buscar l'explicació en l'endarreriment cultural i polític d'un país que acabava de derrocar la barbàrie tsarista. La noblesa i la gran burgesia havien adquirit una relativa experiència política, gràcies a les dumes municipals, als zemstvos, a la Duma estatal, etc.. La petita burgesia tenia escassa experiència política, i encara en tenia menys la massa de la població, els camperols. Per això les reserves principals de la contrarevolució (els camperols acomodats, kulaks, i, a un nivell diferent, el camperols mitjans) provenien d'aquest medi amorf. Només després la burgesia començà a entendre què havia perdut en perdre el poder polític, i només després de posar en moviment el seu nucli de combat contrarevolucionari, tingué èxit en guanyar accés a les capes dels camperols i de la petita burgesia. Lliurà, per necessitat, els càrrecs dirigits als elements més reaccionaris, és a dir, als funcionaris d'origen noble. El resultat ha estat un desenvolupament intensiu de la guerra civil després de la Revolució d'Octubre. La facilitat amb què conquistarem el poder el 7 de novembre de 1917 fou pagada amb els innumerables sacrificis de la guerra civil. En els països en què el capitalisme és més antic, i la cultura està més desenvolupada, la situació serà, sens dubte, profundament diferent. En aquests països, les masses populars entraran en la Revolució amb una formació política més avançada. Certament, l'orientació de capes individuals i grups en el proletariat, i amb més raó entre la petit burgesia, continuarà oscil·lant violentament, i canviant les seues posicions, però, no obstant, aquests canvis es produiran d'una manera força més sistemàtica que no en el nostre país. El present es despendrà més directament del passat. La burgesia d'Occident prepara el seu contracolp per avançat. Sap, més o menys, de quins elements dependrà aquest contracolp i instrueix per avançat els seus quadres contrarevolucionaris. Som testimonis d'això en Alemanya i, potser, si no totalment, a França. Ho veiem, igualment, en les seues formes més acabades a Itàlia, on, a continuació d'una revolució incompleta, es produí una contrarevolució completa que emprà amb èxit alguns mètodes i pràctiques de la revolució. Què significa tot això? Senzillament que serà impossible sorprendre la burgesia europea com ho férem amb la russa. En efecte, tal burgesia és més intel·ligent i previsor. No hi ha temps perdut. Tot quant pot ser utilitzat contra nosaltres ha estat ja mobilitzat. El proletariat revolucionari trobarà, per consegüent, en la seua marxa cap al poder, no sols les avantguardes del combat de la contrarevolució sinó, també, les seues forces de reserva. Només aniquilant-les, destruint i desmoralitzant les forces enemigues, el proletariat serà capaç de prendre el poder de l'estat. Però per la via de la compensació, després de la revolució proletària, la burgesia vençuda, no podrà disposar ja de les reserves poderoses d'on treia les seues forces a fi de prolongar la guerra civil. Amb d'altres paraules, després de la conquesta del poder, el proletariat europeu tindrà, molt probablement, un marge molt superior per a un treball creatiu en els

camp econòmic i cultural, que no el que hem tingut a Rússia després de l'enderrocament de la burgesia. Com més difícil i esgotadora siga la lluita pel poder, hi haurà menys possibilitats d'enfrontar al poder proletari després de la seua victòria. Aquesta proposició ha de ser analitzada i concretada pel que fa a cada país, tenint en compte la seua estructura social i la successió de les etapes del procés revolucionari. És evident que, com major siga el nombre de països en què el proletariat derroque la burgesia, més breus seran els patiments d'un desenvolupament revolucionari en altres països, i la burgesia derrotada es trobarà menys inclinada a reiniciar la lluita pel poder, sobretot si el proletariat mostra la seua fermesa a aquest nivell. I açò és, d'altra banda, el que farà el proletariat; i, per tal d'assolir aquest fi, podrà utilitzar plenament l'exemple i l'experiència del proletariat rus. Hem comès errors en molts camps, incloent-hi certament el polític. Però no hem donat a la classe obrera europea un mal exemple de manca de resolució, de debilitat, i, quan hi hagué necessitat de ser implacables, de pusil·lanimitat en la lluita revolucionària. Aquesta naturalesa implacable és el més elevat humanitarisme revolucionari, perquè, assegurant l'èxit, redueix l'ardu camí de les crisis. La nostra guerra civil no fou simplement un procés militar (salvant la presència d'estimats pacifistes, incloent-hi a aquells que, per error, encara caminen perduts en les nostres files comunistes). La guerra civil no fou només un procés militar. Fou també, i inclús sobretot, un procés polític. A través dels mètodes de guerra, es llançà la lluita per les reserves polítiques, principalment pels camperols. El camperols dubtaren entre el bloc gran terratinent-burgès, la "democràcia" que servia a aquest bloc, i el proletariat revolucionari. En el moment decisiu, quan havia de realitzar-se l'elecció, optà pel proletariat, sostenint-lo no amb vots democràtics, sinó subministrant-li cavalls, aliments i la força de les armes. Això decidí la victòria al nostre favor. Els camperols exerciren un paper gegantí en la revolució russa. I el mateix ocorregué en altres països; a França, per exemple, on continua constituint la meitat de la població. No obstant, els camarades que asseguren que els camperols són capaços d'exercir un paper independent i dirigent en la revolució, en paritat amb el proletariat, s'equivoquen. Si guanyàrem la guerra civil no fou mercès únicament o primordialment a causa de l'exactitud de la nostra estratègia militar. Fou més prompte a causa de com de correcta era la nostra estratègia política sobre la qual es basaren invariablement les nostres operacions militars durant la guerra civil. No oblidem que la tasca principal del proletariat era atraure al seu costat els camperols. No obstant, no actuàrem com els Socialistes Revolucionaris (SR). Aquests últims, és ben sabut, atragueren els camperols amb el miratge d'un paper democràtic independent, i després els traïren lliurant-los amb les mans lligades als terratinents. Nosaltres sabíem que els camperols eren una massa titubejant i incapaç d'exercir un paper independent, i encara menys un paper de direcció revolucionària. Portant a terme nostres actes amb resolució, férem que els camperols compregueren que no tenien més que una elecció possible: l'elecció entre el proletariat

revolucionari d'una banda, i els oficials, nobles de naixement, al capdavant de la contrarevolució, per l'altra. Si ens hagués faltat aquesta resolució per a destruir l'engany democràtic, els camperols haurien romàs sense rumb, i haurien continuat dubtant entre els diferents camps i les diverses ombres de la "democràcia". En aquest cas, inevitablement, la revolució hauria perit. Els partits democràtics amb la Socialdemocràcia al capdavant (sens dubte, una situació semblant es produirà a Europa) foren invariablement els que marcaren el pas de la contrarevolució. La nostra experiència, des d'aquest punt de vista, és concloent. Sabeu, camarades, que fa alguns dies el nostre Exèrcit Roig ha ocupat Vladivostock. Aquesta ocupació liquida l'última anella de la llarga cadena dels fronts de la guerra civil durant la segona meitat d'aquest decenni. A propòsit de l'ocupació de Vladivostok per les tropes roges, Miliukov, el conegut dirigent del Partit Liberal rus ha escrit en el seu *París Jour* algunes línies historicofilosòfiques que denominaria clàssiques. En un article amb data 7 de novembre, ell resumeix breument l'imbècil i ignominiós, però constant, rol del partit de la democràcia. Cite: "Aquesta trista història (sempre hi ha hagut una història trista) (Rialles) comença per una solemne proclamació unànime dins del front antibolxevic. Merkulov (era el cap de la contrarevolució en l'Orient Llunyà) reconegué que els no-socialistes (és a dir, les Centúries Negres) devien en gran part la seua victòria als elements democràtics. Però el suport de la democràcia (continua Miliukov) fou utilitzat per Merkulov només com un mitjà per a derrocar els bolxevics. Una vegada que s'aconseguí açò, fou pres el poder per aquests elements que consideraven els demòcrates com a bolxevics disfressats." Aquest paràgraf, que acabe de qualificar de clàssic, pot semblar banal. En tot cas, no fa més que repetir allò que ha estat dit pels marxistes. Però heu de recordar que ha estat dit pel liberal Miliukov, sis anys després de la Revolució. No cal oblidar que ací està fent el balanç del rol polític de la democràcia russa, en gran escala, des del golf de Finlàndia fins a les costes del Pacífic. Era el que ocorria amb Koltxak, Denikin i Iudenitx, així com durant les ocupacions anglesa, francesa i americana. Així era el regne de Petliura a Ucraïna. Al llarg de totes les nostres fronteres es repetí novament un únic i semblant fenomen ple de monotonia. La democràcia, els menxevics i els SR's, dirigiren els camperols als braços de la reacció, aquesta última prengué el poder, es desemmascarà completament, féu a una banda els camperols, com a conseqüència es produí la victòria dels bolxevics. El penediment regnà entre els menxevics. Però no per molt de temps (fins a la propera temptació). I per tant, la mateixa història anava a repetir-se en la mateixa seqüència en altres escenaris de la guerra civil. Podem estar segurs que la socialdemocràcia repetirà la traïció, a tot arreu on hi haja una lluita decisiva del proletariat pel poder, encara que es trobe totalment desacreditada. Llavors, la primer tasca del partit revolucionari en tots els països, seria inexorablement el semipenediment. Però, aquest mecanisme extremadament simple, és resolt una vegada que la qüestió és transferida a l'arena de la guerra civil.

Les condicions per a la construcció socialista

Una vegada conquistat el poder, el treball de construcció, sobretot en el camp econòmic, es converteix en el treball clau, i també en el més difícil. La seua solució depèn de factors de molt variat ordre i de diferent magnitud. En primer lloc, del nivell de desenvolupament de les forces productives i, sobretot, de la relació recíproca entre la indústria i l'agricultura. En segon lloc, de la cultura general i del nivell d'organització de la classe obrera que ha conquistat el poder de l'estat. Finalment, de la situació política internacional i nacional: és a dir, si la burgesia ha estat derrotada decisivament o si encara continua resistint; si estan en curs intervencions militars estrangeres; si la intel·liguència tècnica es dedica al sabotatge, etc. La importància relativa d'aquests factors per a la construcció del socialisme segueix aquest ordre. El factor fonamental és el nivell de les forces productives; després, el nivell cultural del proletariat; finalment, la situació política i militar en què es troba el proletariat després de la conquesta del poder. Però aquest és un ordre rigorosament lògic. En la pràctica, la classe obrera, en assumir el poder, s'enfronta inicialment a les dificultats polítiques. En el nostre país hem tingut els guàrdies blancs, les intervencions militars, etc. En segon lloc, l'avantguarda proletària ensopega amb les dificultats que sorgeixen del nivell cultural inadequat de les més àmplies masses treballadores. I només després, i en tercer lloc, la construcció econòmica xoca amb els límits establerts pel nivell existent de les forces productives.

El nostre partit, una vegada en el poder, devia quasi sempre portar avant el seu treball sota la pressió de les necessitats de la guerra civil. La història de la construcció econòmica durant els cinc anys d'existència de la Rússia soviètica no pot ser compresa únicament des d'un punt de vista econòmic. Ha de ser abordada en primer lloc, amb el baròmetre de les necessitats políticomilitars, i només en segon lloc amb el de la conveniència econòmica. Allò que és racional en la vida econòmica no sempre ho és en la vida política. Si em veig amenaçat per una invasió de guàrdies blancs, faig volar el pont. Des del punt de vista de la conveniència econòmica abstracta, açò és un barbarisme, però des del punt de vista polític és una necessitat. Seria un ximple i un criminal si no volés el pont en el moment just. Estem reconstruint la nostra economia, en el seu conjunt, sota la pressió de la necessitat d'assegurar militarment el poder de la classe obrera.

Hem après de la més elemental escola marxista que és impossible saltar del capitalisme a una societat socialista. Ningú pot interpretar mecànicament els termes d'Engels sobre el pas del regne de la necessitat al regne de la llibertat. Ningú creu que després de la presa del poder pugui construir-se de la nit al dia una nova societat. El que Engels tenia en ment, realment, era tota una època de transformacions revolucionàries que, a una escala històrica mundial

efectivament significaria un “salt”. No obstant, en el nivell del treball pràctic, no es tracta d’un salt, sinó de tot un sistema de reformes interrelacionades, transformacions i algunes vegades de iniciatives molt detallades. És evident que l’expropiació de la burgesia està justificada econòmicament, en la mesura en què l’estat obrer siga capaç d’organitzar l’explotació de les empreses sobre bases noves. Les nacionalitzacions que efectuàrem en 1917-18, es feren sense cap harmonia amb les condicions que acabe de citar. Les potencialitats d’organització de l’estat obrer es trobaven molt lluny de la nacionalització total. Però la veritat és que sota la pressió de la guerra civil haguérem de portar a terme aquesta nacionalització. És fàcil demostrar i comprendre que si haguérem actuat més prudentment a nivell econòmic, és a dir, expropiant la burgesia a un ritme “racional” i gradual, això hauria estat una gran irracionalitat política i una bogeria per la nostra part. Aquesta política no ens hauria permès celebrar el quint aniversari de la revolució, a Moscou, amb els comunistes del món sencer. Hem de reconstituir mentalment les particularitats de la nostra posició tal com estava conformada després del 7 de novembre de 1917. Si haguérem pogut endinsar-nos en l’arena del desenvolupament socialista després de la victòria de la revolució a Europa, a la nostra burgesia li haurien tremolat les cames i hauria estat força simple enfrontar-se a ella. No s’hauria atrevit a alçar ni un dit davant de la presa del poder pel proletariat rus. En aqueix cas, haguérem pres tranquil·lament el control només de les grans empreses, permetent a les petites i mitjanes empreses existir per un temps sobre bases capitalistes privades. Més tard hauríem reorganitzat les empreses mitjanes tenint en compte estrictament les nostres potencialitats i necessitats organitzatives i productives. Aquest ordre hauria estat inqüestionablement en harmonia amb la “racionalitat” econòmica, però, malauradament, la seqüència política dels fets no permeté, aquesta vegada, prendre’l en consideració.

D’una manera general, hem de comprendre que les revolucions són l’expressió manifesta de què el món de cap manera es troba governat per la “racionalitat econòmica”; és doncs la tasca de la revolució socialista instal·lar el govern de la raó en el domini de la vida econòmica i, per tant, en tots els altres dominis de la vida social. Quan prenguérem el poder, el capitalisme dominava tot el món (continua dominant-lo en els nostres dies). La nostra burgesia es negava a creure, en el cas que pogués fer-ho, que el triomf revolucionari d’Octubre era seriós i durador. Després de tot, la burgesia romania en el poder a Europa i en la resta del món. Però al nostre país, en la Rússia endarrerida, qui es féu amb el poder fou el proletariat.

La burgesia russa, que ens odiava, es negà a prendre’ns seriosament. Els primers decrets del poder revolucionari foren acollits amb rialles despectives. Es burlaven i continuaven insaciabls. Inclús els periodistes, amb un gran desvergonyiment, es negaren a prendre seriosament les mesures revolucionàries bàsiques del govern obrer. La burgesia pensava que era una broma tràgica, un

malentès. ¿Com podia ser possible, sota aquestes condicions, ensenyar a la burgesia i als seus servidors a respectar el nou poder si no era confiscant-li les seues propietats? No hi havia cap altre mitjà per a això. No hi hagué ni tan sols una fàbrica, un banc, un petit comerç, un estudi d'advocat que no es transformés en fortalesa contra nosaltres. Proporcionaren a la contrarevolució bel·licosa una base material i una xarxa orgànica de comunicacions. Els bancs en aquesta època mantingueren als sabotejadors d'una manera quasi oberta, pagant als funcionaris en vaga. Per això exactament no hem considerat l'assumpte en relació amb una "racionalitat" econòmica abstracta (com ho feren Otto Bauer, Martov i d'altres eunucs polítics), sinó en relació amb les necessitats de la guerra revolucionària. Calia destruir l'enemic, privar-lo de les seues fonts d'aprovisionament, independentment de si l'activitat econòmica podia anar al pas d'açò. En l'esfera de la construcció econòmica, en aquesta època estàvem obligats a concentrar tots els nostres esforços en la tasca més elemental: donar un suport material, inclús a nivell d'una fam quasi canina, al manteniment de l'estat obrer, alimentar i vestir l'Exèrcit Roig que defensava l'estat en els fronts; per tal d'alimentar i vestir (cosa que estava en segon ordre d'importància) el sector de la classe obrera que romania a les ciutats. Aquesta primitiva economia estatal que resolgué aquestes tasques per a mal o per a bé, rebé posteriorment el nom de "comunisme de guerra".

El comunisme de guerra

Tres preguntes són molt apropiades per a definir el comunisme de guerra: com es s'assolí l'aprovisionament d'aliments? Com foren repartits? Com fou regulada la producció de les indústries estatals?

El poder soviètic no tenia un mercat lliure per als grans, sinó un monopoli basat en el vell aparell comercial; en poc de temps, la guerra civil destruí aquest aparell. No tenint tot, a l'estat obrer li era necessari improvisar ràpidament un substitut d'aparell estatal que absorbís el gra dels camperols i concentrés l'aprovisionament. Els recursos foren distribuïts virtualment, sense tenir en compte la productivitat del treball. No podia ser d'una altra manera. Per tal d'establir una relació entre el treball i els salaris cal disposar d'un aparell d'administració econòmica més perfeccionat i majors recursos de queviures. Durant els primers anys del règim soviètic es tractava, fonamentalment, d'evitar que la població urbana morís de fam. S'aconseguí gràcies a racions fixes d'aliments. La confiscació dels excedents de grans dels camperols i el repartiment de racions no eren mesures pròpies d'una economia socialista, sinó d'una fortalesa assetjada. Sota determinades condicions, per exemple la sobtada erupció de la revolució a Occident, la transició d'un règim de fortalesa assetjada a un règim socialista s'hauria vist facilitada, i prompte s'hauria estès a altres nivells. Però parlarem d'açò més avant.

Quina era l'essència del comunisme de guerra en relació a la indústria? Tota economia pot créixer si hi ha certa proporcionalitat entre els seus diferents sectors. Les distintes branques de la indústria entren en relacions específiques quantitatives i qualitatives, unes amb altres. Ha d'existir una certa proporció entre les branques que produeixen béns de consum i les que produeixen béns de producció. Les proporcions adequades han de ser preservades dins de cada una d'aqueixes branques. Amb d'altres paraules, els mitjans materials i la força de treball viva d'una nació i de tota la humanitat han de ser assignades d'acord amb una determinada correlació entre l'agricultura i la indústria i les distintes branques de la indústria de tal forma que li permeta a la humanitat existir i progressar. Com s'aconsegueix açò? Sota el capitalisme s'aconsegueix a través del mercat, la lliure competència, la llei de l'oferta i la demanda, el mecanisme dels preus, la successió de períodes de prosperitat i de crisi. Anomenem aquest mètode anàrquic, ja que està lligat al balafiament d'una gran quantitat de recursos i de valors a través de crisis periòdiques, i mena inevitablement a guerres que amenacen de destruir la cultura humana. No obstant, aquest mètode capitalista anàrquic estableix, dins dels límits de la seua acció històrica una proporcionalitat relativa entre les distintes branques de l'economia, una correlació necessària gràcies a la qual la societat burgesa és capaç d'existir sense asfixiar-se.

La nostra economia de preguerra tenia la seua pròpia proporcionalitat interna, establerta com a resultat del joc de les forces capitalistes en el mercat. Aleshores vingué la guerra, i amb ella una vasta reorganització de la correlació entre les diferents branques de l'economia. La indústria de guerra sorgí com un fong verinós a costa de les indústries de tipus usual. Després vingué la revolució i la guerra civil amb el seu caos i sabotatge, amb el seu desgast secret. I què heretarem? Una economia que servava encara restes de proporcionalitat entre els sectors; tal proporcionalitat, no obstant, havia existit sota el capitalisme, però fou deformada per la guerra imperialista i destruïda per la guerra civil. ¿Quins mètodes podíem usar per a trobar la via del desenvolupament econòmic? La vida econòmica socialista serà dirigida de forma centralitzada, de la mateixa manera que la proporcionalitat s'obtindrà per mitjà d'un pla meticulós que observarà totes les proporcions i donarà a cada sector una relativa autonomia a condició que romanga sota la dependència d'un control nacional i internacional.

Però hom no pot crear *a priori* l'organització global de l'economia, el mètode de comptabilitat socialista, a través de l'elucubració o dins de les parets d'una oficina. Només podrà créixer a través d'una adaptació gradual de la comptabilitat econòmica pràctica existent en relació als recursos materials disponibles, junt amb les possibilitats latents, així com amb les noves necessitats de la societat socialista. Hi ha un llarg camí per davant. ¿Per on, doncs, podíem i havíem d'haver començat en 1917-1918? L'aparell capitalista (amb el seu mercat, els seus bancs i intercanvis) havia estat destruït. La guerra

civil es trobava en el seu apogeu. Ni tan sols es podia parlar d'arribar a un acord en termes econòmics amb la burgesia, o inclús un sector d'ella, en el sentit de concedir-li certs drets econòmics. L'aparell burgès havia estat destruït tant a escala nacional com en l'interior de cada empresa individual. Se'ns imposà aleshores la següent tasca candent: crear un aparell substituït, encara que fos tosc i provisor, per a extreure de la nostra herència industrial caòtica les provisions indispensables per a l'exèrcit en guerra i per a la classe obrera. No era estrictament una tasca econòmica, sinó un treball de producció en temps de guerra.

Amb l'ajuda dels sindicats, l'estat es féu càrrec de les empreses industrials una a una, i instal·là un aparell incòmode i poc o mal centralitzat. Tanmateix els seus defectes, ens permeté proveir les tropes en els fronts amb queviures i equipament militar, el volum d'açò era extremadament inadequat, però, no obstant, fou suficient prou perquè sortírem de la lluita no com els vençuts sinó com els vencedors. La política de confiscació dels excedents agrícoles menà, inevitablement, a una contracció i caiguda de la producció agrícola. La política d'igualtat de salaris desembocà, obligatòriament, en el descens de la productivitat del treball. La política d'una direcció burocràtica centralitzada de la indústria exclouïa la possibilitat d'una direcció centralitzada genuïna, d'una utilització plena de l'equipament tècnic junt amb la força de treball disponible. Tota aquesta política de comunisme de guerra, però, ens fou imposada pel règim d'una fortalesa assetjada, amb una economia desorganitzada i els recursos malbaratats.

Podeu sens dubte preguntar-vos si pensàvem realitzar la transició del comunisme de guerra al socialisme sense donar girs econòmics importants, sense experimentar convulsions, sense retrocedir, és a dir, efectuar la transició més o menys al llarg d'una corba sostinguda ascendent. Sí, és cert que en aqueix període realment pensàvem que el desenvolupament de l'Europa occidental revolucionària es produiria aviat. Açò és innegable. Si el proletariat en Alemanya, a França, en tota Europa, hagués conquistat el poder en 1919, el desenvolupament de l'economia hauria presentat una forma ben distinta. En 1883, Marx escrivia a Nicolás Danielson, un dels teòrics del populisme rus (narodniki), que el proletariat tindria el poder abans que fos abolida la "obstina russa" (comuna agrícola), i que aquesta es convertiria en el començament del desenvolupament comunista a Rússia. Tenia raó. Major raó teníem encara nosaltres pensant que si la classe obrera europea hagués conquistat el poder en 1919, hauria portat a remolc el nostre endarrerit país (en allò tocant l'economia i a la cultura), i, d'aquesta manera, ens hauria ajudat sens dubte quant a tècnica i organització, i ens hauria permès, corregint i inclús modificant els nostres mètodes de comunisme de guerra, dirigir-nos vers una autèntica economia socialista. Tals eren efectivament les nostres esperances. Mai hem basat la nostra política en la minimització de les perspectives i les possibilitats

revolucionàries. Al contrari, en tant que força revolucionària viva, ens hem esforçat a estendre i esgotar aquestes possibilitats. Únicament els Scheidemann i els Ebert eren els que, en vespres de la revolució, en renegaven i es prestaven a convertir-se en ministres de Sa Majestat imperial. La revolució els agafa per sorpresa, els ofega. Es debaten dèbilment i, més tard, a la primera oportunitat, es transformen en instruments de la contrarevolució.

En allò que concerneix els de la II Internacional i mitja, s'esforçaren en distanciar-se de la II Internacional. Proclamaren el començament d'una època revolucionària i reconegueren la dictadura del proletariat. Evidentment, només es tractava de paraules buides. Al primer símptoma de reflux, tot aquest fem humà tornà a la cleda de Scheidemann. Però el simple fet que es formés aquesta II Internacional i mitja prova que les perspectives revolucionàries de la Internacional Comunista, i del nostre partit en particular, en absolut eren una "utopia". No sols des del punt de vista de la tendència general del desenvolupament històric, sinó també des del punt de vista del seu ritme actual. Després de la guerra, el proletariat no tingué un partit revolucionari. La socialdemocràcia salvà el capitalisme; és a dir, retardà l'hora de la seua mort en alguns anys, o, més precisament, prolongà la seua agonia, perquè la vida del món capitalista no és més que una llarga agonia. En tot cas, això no proporcionà quasi condicions favorables a la República Soviètica i al seu desenvolupament econòmic. La Rússia obrera i camperola quedà atrapada en el bloqueig econòmic. No rebérem d'Occident una assistència tècnica i organitzativa sinó una sèrie d'intervencions militars. Per tot això, semblà evident que militarment sortiríem vencedors, però que econòmicament estaríem durant molts anys encara obligats a continuar depenent dels nostres propis recursos i de les nostres pròpies forces.

La Nova Política Econòmica (NEP)

Una vegada fora del comunisme de guerra, és a dir, de les mesures d'emergència encaminades a sostenir la vida econòmica de la fortalesa assetjada, es féu sentir la necessitat de passar a un sistema de mesures que assegurés una expansió gradual de les forces productives del país, inclús sense la col·laboració d'una Europa socialista. La victòria militar, que hauria estat impossible sense el comunisme de guerra, ens permeté passar de les mesures dictades per la necessitat militar a mesures dictades per la conveniència econòmica. Aquest és l'origen de la "nova política econòmica". Sovint ha estat denominada com una retirada i, nosaltres també, amb bones raons per a això, la anomenem així. Però a fi d'estimar exactament allò que implica aquesta retirada, i a fi de comprendre que no té semblances amb una "capitulació", cal

inicialment tenir una imatge clara de la nostra situació econòmica present i de les tendències del seu desenvolupament.

Al març de 1917, el tsarisme fou derrocat. A l'octubre de 1917, la classe obrera prengué el poder. Pràcticament, tota la terra, nacionalitzada per l'estat, passà a mans dels camperols. Els camperols cultivaven aquesta terra; en l'actualitat es veuen obligats a pagar a l'estat un impost fix en espècie, que constitueix el fons de la construcció socialista. Tots els ferrocarrils, les empreses industrials, esdevingueren propietat de l'estat i, excepte rares excepcions, l'estat les fa funcionar en benefici propi. El sistema creditici es troba a mans de l'estat. El comerç exterior és un monopoli de l'estat. Tota persona capaç d'avaluar seriosament i sense prejudicis el resultat dels darrers cinc anys d'existència de l'estat obrer hauria de dir: sí, evidentment, per a un país endarrerit, s'hi ha produït un notable avanç socialista. La seua principal particularitat es troba, no obstant, en el fet que no ha estat portat a terme segons un moviment ascendent regular, sinó en ziga-zaga. Hem tingut el règim de Comunisme, posteriorment s'obriren les portes a les relacions del mercat. La premsa burgesa declarà que aquest gir polític era una renúncia al comunisme, que marcava el començament d'una capitulació davant el capitalisme. És evident que els socialdemòcrates interpreten aquest tema, l'elaboren i el comenten. Difícilment pot deixar de reconèixer-se que, ací i allí, inclús alguns dels nostres amics dubtaren: ¿no es tracta certament d'una capitulació emmascarada davant del capitalisme? ¿No hi ha un perill real de què aquest puga, recolzant-se en el lliure mercat novament instaurat, començar el seu desenvolupament i, d'aquesta manera, triomfar sobre el socialisme?

Per tal de respondre aquesta qüestió és totalment necessari dissipar un malentès bàsic. És fals afirmar que el desenvolupament econòmic soviètic passe del comunisme al capitalisme. No existí un comunisme. Inclús no ha existit socialisme, i no hauria pogut existir. Hem nacionalitzat l'economia burgesa desorganitzada i, durant el període crític de la lluita a vida o mort, hem establert un règim de "comunisme" en la distribució dels articles de consum. En haver vençut la burgesia en el camp polític i en la guerra, hem pogut prendre les regnes de la vida econòmica i, ens hem vist obligats a reintroduir les formes del mercat en les relacions entre la ciutat i el camp, entre les diferents branques de la indústria, i entre les empreses individuals.

Si fracassa el lliure mercat, el camperol no seria capaç de trobar el seu lloc en la vida econòmica, perdent l'estímul per a millorar i ampliar les seues collites. Únicament un poderós ascens de la indústria que permeta satisfer les necessitats dels camperols i de l'agricultura prepararà el terreny per a integrar el camperol en el sistema general de l'economia socialista. Tècnicament, aquesta tasca serà resolta per l'electrificació, que assestarà el colp definitiu a la vida rural endarrerida, a l'aïllament dels mujiks i a l'embrutiment de la vida al camp. Però

el camí cap a açò passa per millorar la vida econòmica dels camperols propietaris. L'estat obrer pot fer-ho a través del mercat, que estimula els interessos personals del petit propietari. Els beneficis inicials es troben a l'abast de la mà. Enguany el camp proporcionarà a l'estat obrer més grans (sota la forma de impostos en espècie) que a l'època del comunisme de guerra, a través de la confiscació dels excedents. L'agricultura, sens dubte, es desenvolupa. Els camperols es troben satisfets (i en absència de relacions normals entre els camperols i el proletariat és impossible el desenvolupament socialista).

La Nova Política Econòmica no sorgeix únicament de les relacions mútues entre la ciutat i el camp. Aquesta política és una etapa necessària en el creixement de la indústria d'estat. Entre el capitalisme (en el qual els mitjans de producció pertanyen als particulars, i en el qual les relacions econòmiques són regulades pel mercat) i el socialisme complet, amb la seua economia socialment planificada, hi ha etapes de transició; la NEP n'és una. Per a precisar prenguem com a exemple la xarxa ferroviària. És precisament el ferrocarril el que ofereix un camp que està preparat en grau màxim per a l'economia socialista, perquè la xarxa fou nacionalitzada sota el capitalisme, centralitzada i gairebé normalitzada per les exigències tecnològiques. Més de la meitat de la xarxa l'obtinguérem de l'estat i la resta li la confiscàrem a les companyies privades.

Una autèntica direcció socialista ha de considerar la xarxa ferroviària com un tot i no des d'un punt de vista del propietari d'aquesta o aquella línia de ferrocarril, sinó des del punt de vista dels interessos del sistema de transports i de l'economia nacional en el seu conjunt. Ha de repartir les locomotores i els vagons entre les diferents línies per tal de satisfer les necessitats de tota la vida econòmica. Però la transició a aquesta economia no és senzilla, inclús en un marc centralitzat com és el transport per ferrocarril. Implica gran nombre d'etapes tècniques i econòmiques. Per exemple, les locomotores són de molt diversos tipus, perquè foren construïdes en èpoques distintes i per diferents companyies. A més, locomotores de distints tipus són reparades en un mateix taller, mentre que locomotores d'un mateix tipus són reparades en diferents tallers. La societat capitalista malbarata una enorme quantitat de força de treball a causa de la diversitat i del calidoscopi anàrquic de les parts que constitueixen el seu aparell productiu. Cal reunir les locomotores segons el seu model i repartir-les entre les diferents línies de la xarxa ferroviària. Aquest serà el primer pas vers la normalització, és a dir, la creació d'una certa homogeneïtat tecnològica en relació amb les locomotores i els seus elements. La normalització, i açò s'ha dit diverses vegades, és el socialisme en la tecnologia. El fracàs en la normalització impedeix que la tecnologia abaste el seu ple floriment. On hauríem de començar sinó en la xarxa ferroviària?

Aquesta tasca fou abordada, però immediatament aparegueren grans obstacles. Les línies, privades o estatals, entraren en relació amb altres empreses per

intermedi del mercat. En aquest cas particular, això era necessari i inevitable des del punt de vista econòmic, perquè l'equipament i desenvolupament d'una línia depenen principalment de la seua justificació econòmica. És el mercat qui certifica la rendibilitat econòmica d'una línia, ja que encara no hem elaborat els mètodes de càlcul d'una economia socialista. I aquests mètodes, com ja he dit, només estaran disponibles com a resultat d'una experiència pràctica àmplia, adquirida gràcies a la nacionalització dels mitjans de producció.

D'aquesta manera, durant la guerra civil, els vells mètodes de control econòmic foren eliminats abans de la creació d'altres nous. Sota aquestes condicions, la xarxa ferroviària fou unificada formalment, però cada línia perdé contacte amb la resta del medi econòmic i quedà suspesa en l'aire. Considerant la xarxa com una entitat tècnica autosuficient, fixant tipus uniformes de locomotores, centralitzant el treball de reparació i, per consegüent, seguint un pla tècnico-socialista abstracte, ens arriscàvem a perdre totalment el control d'allò que era necessari, aprofitable o no, de cada línia particular i de la xarxa. ¿Quina línia havia de ser ampliada o acurtada? Quin personal seria assignat a cada línia? ¿Quina capacitat de càrrega transportaria l'estat per a les seues necessitats pròpies i quina seria destinada per a les necessitats d'individus particulars i organitzacions?

Totes aquestes qüestions, en una etapa històrica determinada, únicament poden ser resoltes a través de tarifes fixes de transport, una comptabilitat correcta i un càlcul comercial exacte. Mantenint un equilibri entre pèrdues i guanys en les diferents seccions de la xarxa, lligats a les altres branques de l'economia, serem capaços d'elaborar els mètodes de càlcul socialista i els mètodes d'un nou pla econòmic. D'ací sorgeix la necessitat, inclús si la xarxa és propietat de l'estat, de permetre a les línies particulars, o als grups de línies, que serveixen la seua independència econòmica, en el sentit de ser capaços d'ajustar-se a totes les altres empreses de què depenen o a les que serveixen. En si mateixos, els plans abstractes i les metes socialistes formals no són suficients per a passar la direcció de la xarxa ferroviària d'una via capitalista a una altra socialista. Durant un llarg període, l'estat obrer haurà d'utilitzar els mètodes capitalistes, és a dir, els mètodes del mercat, per a dirigir la xarxa. Aquestes consideracions s'apliquen encara en major grau a les empreses industrials, que no es trobaven tan centralitzades i normalitzades sota el capitalisme com les línies de ferrocarril. Amb la liquidació del mercat i del sistema de crèdit, cada fàbrica s'assembla a un telèfon a què se li hagués tallat els cables.

El comunisme de guerra ha creat un substitut burocràtic de la unitat econòmica. Les fàbriques de producció de maquinàries dels Urals, de la conca del Don, a Moscou, Petrograd i altres ciutats foren consolidades sota un únic Comissariat Central que les aprovisionava de combustibles, matèries primeres, equips tècnics i força de treball, mantenint aquesta última a través del sistema de

racions iguals. Evidentment, tal direcció burocràtica igualava les empreses considerades individualment, suprimia la possibilitat de verificar la capacitat productiva i el benefici, inclús si la comptabilitat de la Comissió Central s'hagués distingit per un grau major de precisió, cosa que no ocorria. Abans que cada empresa pugui funcionar plenament com una cèl·lula de l'organisme socialista, haurem d'iniciar activitats transitòries a gran escala per tal de fer funcionar l'economia a través del mercat durant diversos anys. Durant aquest període de transició, cada empresa o grup haurà d'orientar-se, en un grau diferent, independentment, i provar-se en el mercat.

Aquest és, precisament, el quid de la Nova Política Econòmica: mentre que políticament ha significat que les concessions als camperols estan en el centre, la seua importància no és menor com a una etapa inevitable en el desenvolupament de la indústria estatal durant la transició de l'economia capitalista a la socialista. Per tal de regular la indústria, l'estat obrer ha recorregut als mètodes de mercat. Un mercat ha de tenir un equivalent general i, en el nostre cas, com ja sabeu, aquest es troba en una situació desoladora. El camarada Lenin ja s'ha referit als nostres esforços per tal d'obtenir un ruble més o menys estable. Ha assenyalat que les nostres temptatives no havien estat totalment fallides. Amb el restabliment del mercat, és interessant assenyalar el reanimament de manifestacions fetitxistes en el camp del pensament econòmic. Entre els que han estat afectats per elles, s'hi troben nombrosos comunistes que ja no parlen com a comunistes sinó com a comerciants. Les nostres empreses pateixen, com sabeu, d'una manca de recursos; però, on trobar-los? ¿Per què no, com és obvi, en la impressió de bitllets? Només necessitem, s'argumenta, augmentar l'emissió de moneda per a posar a funcionar un nombre de fàbriques i plantes que ara estan tancades. "A canvi dels vostres miserables bitllets que emeteu en quantitat ínfima (diuen certs camarades), els podríem proporcionar en alguns mesos robes, calçats, queviures i altres coses meravelloses". Aquest raonament és evidentment fals. L'escassetat dels mitjans de circulació és simplement la manifestació de la nostra pobresa.

Açò significa que per a expandir la producció s'ha de passar per una etapa d'acumulació primitiva socialista. La nostra pobresa en carbó, aliments, locomotores, vivendes, etc., assumeix avui la forma de l'escassetat en els mitjans de circulació perquè hem canviat la nostra vida econòmica sobre les bases del mercat. D'aquesta manera, la indústria pesant ha envejat els èxits de la indústria lleugera. Quina pot ser la significació d'aquest fet? Vol dir simplement que amb l'incipient recuperació de l'economia els recursos disponibles són dirigits principalment on se'ls necessitava amb major urgència, és a dir a les branques que produeixen articles per al consum personal i productiu dels obrers i els camperols. El món dels negocis s'omplí d'empreses d'aquest tipus. Les empreses de l'estat entren en competència entre elles mateixes, i en part amb les empreses privades que, com sabem, no són nombroses. Només així, l'empresa

nacionalitzada aprendrà a funcionar correctament. No hi ha un altre mode per a arribar a tal meta. Ni els plans econòmics covats entre els murs d'un despatx, ni els sermons comunistes abstractes garantiran res d'això. Cada empresa de l'estat, amb el seu director tècnic i comercial, necessàriament haurà d'estar subjecta a un control permanent que provindrà no sols de dalt, o de l'estat, sinó també de baix, és a dir del mercat que continuarà essent el regulador de l'economia estatal durant llargs anys en el futur. A mesura que la indústria lleugera estatal, consolidant-se en el mercat, comence a proveir l'estat amb ingressos, adquirirem mitjans de circulació per a la indústria pesant.

No és aquest l'únic recurs a disposició de l'estat. Hi ha altres com els impostos en espècie que procedeixen dels camperols, els impostos sobre la indústria i el comerç privats, les tarifes duaneres, etc. Les dificultats financeres de la nostra indústria no tenen un caràcter aïllat sinó que es deriven de tot el procés de la nostra recuperació econòmica. Si el nostre Comissariat de Finances hagués d'acollir les peticions de cada empresa industrial incrementant les seues emissions de moneda, el mercat hauria rebutjat la moneda supèrflua abans que les fàbriques haguessen arribat a llençar els nous productes als mercats. Amb d'altres paraules, el valor del ruble cauria de manera tan catastròfica, que el poder de compra d'aquesta emissió doble o triple seria menor que el de la moneda actualment en circulació. El nostre estat no renuncia a noves emissions de moneda, però han de ser conformes al procés econòmic actual i calculades de manera que incrementen el poder de compra de l'estat, ajudant d'aquesta manera a l'acumulació primitiva socialista.

El nostre estat, per la seua banda, no renuncia *in toto* a l'economia planificada, és a dir, a introduir correccions deliberades i peremptòries en les activitats del mercat. Actuant d'aquesta manera, l'estat no parteix d'un càlcul *a priori* o de plans hipotètics extremadament inexactes i abstractes, com passà durant el comunisme de guerra. El seu punt de partida es troba en l'acció del mercat; i un dels instruments de regulació del mercat és la condició de la moneda del país i del seu sistema de crèdit governamental centralitzat.

Les forces i els recursos dels dos camps

On ens condueix, per consegüent, la NEP? Cap al capitalisme o cap al socialisme? Evidentment, en aquest punt s'hi troba la qüestió central. ¿Quines seran les conseqüències del mercat, de la llibertat de comerç dels cereals, de la competència, dels arrendaments, de les concessions? ¿Si es dóna un dit al diable, no serà necessari lliurar-li posteriorment un braç, després mig cos, i finalment el cos sencer? Som ja testimonis d'una recuperació del capital privat en el comerç, especialment a través dels canals entre la ciutat i el camp. Per segona vegada al nostre país, el capital privat dels comerciants està travessant una etapa d'acumulació capitalista primitiva, alhora que l'estat obrer està

travessant un període d'acumulació primitiva socialista. Tan prompte com sorgeix, el capital dels comerciants cerca ineludiblement lliscar cap a posicions industrials. L'estat lloga fàbriques a homes de negocis. En conseqüència, l'acumulació del capital privat ara, continua no merament en el comerç sinó, també, en la indústria. ¿No és, doncs, probable que els senyors explotadors (els especuladors, els mercaders, els arrendataris i els concessionaris) es facen més poderosos sota la protecció de l'estat obrer, guanyant el control d'un sector fins i tot major de l'economia nacional, dessagnant els elements de socialisme a través del mercat, i més tard en el moment apropiat, guanyant també el control del poder estatal?

Sabem, igual que Otto Bauer, que l'economia constitueix la base social, i la política la seua superestructura. Llavors, tot açò, ¿no significa realment que la NEP és una transició vers la restauració capitalista? En respondre abstractament a una pregunta plantejada de manera abstracta, hom no pot negar, per descomptat, que el perill de la restauració capitalista de cap manera està exclòs en general, més que el perill d'una derrota temporània en el curs de qualsevol lluita. Quan combatíem Denikin i Koltxak, que estaven recolzats per l'*Entente*, corríem el perill probable de ser derrotats, com ho esperava Kautsky, d'un dia per a l'altre. Però, mentre preniem en consideració la possibilitat teòrica de la derrota, orientàvem la nostra política en la pràctica vers la victòria. Compensàvem aquesta relació de forces amb una ferma voluntat i una estratègia correcta. I al final, vencérem. Una vegada més, es produeix una guerra entre els mateixos enemics: l'estat obrer i el capitalisme. Però aquesta vegada, les hostilitats s'entaulen no en l'arena militar sinó en l'econòmica. Mentre que, durant la guerra civil, es produïa un duel entre l'Exèrcit Roig i el Blanc per a influir sobre els camperols, actualment la lluita s'entaula entre el capital estatal i el privat sobre el mercat camperol. En una lluita sempre cal tenir una estimació el més correcta possible de les forces i recursos de què pot disposar l'enemic i les que estan a la nostra disposició.

La nostra principal arma en la lluita econòmica que està ocorrent sobre la base del mercat és el poder estatal. Únicament els reformistes simplistes no ho comprenen. La burgesia ho comprèn, i la seua història ens ho prova. L'altra arma de què disposa el proletariat és que les forces productives més importants del país es troben en les seues mans. Tota la xarxa ferroviària, la indústria minera, la massa de les empreses al servei de la indústria es troben sota la direcció econòmica de la classe obrera. De la mateixa manera, l'estat obrer posseeix la terra, i els camperols contribueixen cada any per mitjà del pagament de centenars de milions d'impostos en espècie. El poder obrer controla les fronteres estatals. Les mercaderies i el capital estranger, generalment, només poden accedir al nostre país dins de certs límits que són jutjats desitjables i legítims per l'estat obrer. Aquestes són les armes i els mitjans de construcció del socialisme. Els nostres adversaris tenen certament l'oportunitat d'acumular

capital, inclús sota el poder obrer, utilitzant el mercat lliure dels grans. El capital dels comerciants pot infiltrar-se, i de fet ho fa, en la indústria, en les empreses arrendades, en traure un benefici, i es desenvolupa. Açò és innegable. Però, ¿quines són les relacions quantitatives recíproques entre aquestes forces oposades? Quina és la seua dinàmica? En aquesta esfera, com en les altres, la quantitat es transforma en qualitat. Si les més importants forces productives del país caigueren a mans del capital privat no podria parlar-se de construcció del socialisme, i estarien comptats els dies del poder obrer. Com de gran és aquest perill? Està pròxim?

Únicament els fets i les xifres poden respondre a aquestes qüestions. Només citaré les dades més importants i indispensables. La nostra xarxa ferroviària s'estén sobre 63.000 verstes, empra vuit-centes mil persones i es troba totalment a mans de l'estat. No es pot negar la seua importància en la vida econòmica, i que és un factor decisiu de la mateixa, de tal manera que no volem que s'escape de les nostres mans. Vegem ara la indústria. Sota la Nova Política Econòmica, totes les empreses, sense excepció, són propietat de l'estat. És cert, igualment, que algunes empreses han estat arrendades. ¿Quina és la relació entre les indústries que l'estat continua dirigint i les que han estat arrendades? Pot estimar-se que, segons les xifres següents, hi ha una mica més de quatre mil empreses estatals que empren a quasi un milió de treballadors, mentre que existeixen, un poc més de quatre mil empreses arrendades que donen treball a uns vuitanta mil obrers. En les empreses estatals, el nombre d'obers per empresa és, com a mitjana, de dos-cents set, mentre que en el cas de les empreses arrendades és de disset obrers per empresa. L'explicació s'ha de trobar en què les que estan sota arrendament són empreses secundàries i en la seua gran majoria terciàries en el sector de la indústria lleugera. Entre elles, únicament el 51% són explotades per capitalistes privats. Les restants es troben sota la direcció dels comissariats i de les societats cooperatives de distribució que són les que lloguen les empreses a l'estat, posant-les en funcionament pel seu compte. Amb d'altres paraules, hi ha al voltant de dues mil de les empreses més petites, que empren quaranta o cinquanta mil persones, explotades pel capital privat, contra quatre mil empreses poderoses i ben equipades, que donen treball a gairebé un milió d'obers, dirigides per l'estat soviètic.

És ridícul parlar del triomf del capitalisme "en general" davant de semblants xifres i fets. Naturalment, les empreses arrendades entren en competència amb les empreses estatals, i de manera abstracta hom pot arribar a dir que si les empreses arrendades es trobaren molt ben dirigides i les empreses estatals molt malament, el capital privat, al cap d'alguns anys, devoraria el capital estatal. Però ens trobem molt lluny de què açò passe. El control del procés econòmic roman a mans del poder de l'estat; i aquest es troba a mans de la classe obrera. A causa del restabliment del mercat, l'estat obrer introdueix naturalment cert nombre de canvis jurídics indispensables per tal d'obtenir un rendiment del

mercat. En la mesura en què aquestes reformes legals i administratives obren la possibilitat d'una acumulació capitalista, constitueixen concessions indirectes però molt importants. Però la nostra neoburgèsia només serà capaç d'explotar-les d'acord amb els seus recursos econòmics i polítics. Sabem quins són aquests recursos, i que són més prompte escassos. En el pla polític, el seu valor és nul. Farem quant puguem per tal d'impedir que la classe burgesa acumule el més mínim capital en el pla polític. No hem d'oblidar que el sistema creditici i l'aparell impositiu, roman a mans de l'estat obrer. Ambdós són una arma important en la lluita entre la indústria estatal i la privada. És veritat, que el capital privat exerceix un rol més extens en el camp del comerç. Encara que no tinguem xifres vàlides en aquest camp, segons les primeres aproximacions de les estadístiques de les nostres cooperatives de distribució, el capital privat comercial comprèn al trenta per cent del rendiment comercial del nostre país. Per la seua banda, l'estat i les cooperatives tenen el setanta. El capital privat exerceix en general el paper d'intermediari entre l'agricultura i la indústria, i, en part, entre les distintes branques industrials. En efecte, les empreses més importants i el comerç exterior es troben a mans de l'estat. L'estat és, per consegüent, el principal comprador i venedor en el mercat. Sota aquestes condicions, les cooperatives de distribució poden fàcilment competir amb el capital privat, amb el temps treballant a favor de les primeres. Repetim, una vegada més, que les tisores de poda dels impostos són un instrument molt important. Gràcies a elles l'estat obrer podrà podar la jove planta del capitalisme, no siga que s'enriqueisca excessivament.

En teoria hem mantingut sempre que el proletariat, després d'haver conquistat el poder, es veuria obligat a tolerar, junt a les empreses estatals, l'existència d'aquelles empreses privades que són tecnològicament menys avançades i menys adaptades a la centralització. A més a més, sabíem que les relacions entre les empreses estatals i les privades, així com les relacions recíproques entre les empreses d'estat individuals o col·lectives, estarien regulades pel comerç i els seus càlculs monetaris. I, per aquesta mateixa raó, hem reconegut que paral·lelament amb el procés de reorganització econòmica socialista es repetiria el procés d'acumulació capitalista privada. Però no hem tingut por a què l'acumulació privada supere i devore l'economia estatal en expansió.¿ A què es deu, puix, tot aquest debat sobre la victòria inevitable del capitalisme i sobre la nostra pretesa "capitulació"? Hi ha una raó per a això: no hem deixat inicialment les petites empreses a mans privades, sinó que les hem nacionalitzat; les hem arrendat després d'haver intentat que funcionaren a mans de l'estat. Poc importa la manera com siga avaluat la ziga-zaga econòmica, ja com a una exigència que sorgeix de tota la situació, ja com a una tàctica equivocada, però és evident que aquest gir polític, o aquesta "retirada", no modifica en cap mesura la relació de forces entre la indústria estatal i els sectors privats. D'una banda, està el poder de l'estat, el sistema ferroviari i un milió d'obres

industrials; i, per l'altra banda, aproximadament cinquanta mil obrers explotats pel capital privat. ¿On s'hi troba, doncs, la més mínima justificació per a que, sota aquestes condicions, estiga assegurada la victòria de l'acumulació capitalista sobre l'acumulació socialista?

Evidentment, es troben en les nostres mans les millors cartes; totes, excepte una que és molt important: el capital privat rus està recolzat actualment pel capital mundial. Continuem vivint en un setge capitalista. Per aquest motiu ha de plantejar-se una qüestió: saber si el nostre socialisme incipient, que encara ha d'emprar mètodes capitalistes, pot ser acaparat a la fi pel món capitalista. Sempre hi ha dues parts en una transacció d'aquest tipus: el comprador i el venedor. Però tenim el poder, està a mans de la classe obrera. Ella decideix quines concessions fer, els seus objectius i el seu abast. El comerç exterior és un monopoli. El capital europeu intenta forçar una bretxa en ell. Però en resultaran tristament decebut. El monopoli del comerç exterior és un principi essencial per a nosaltres. És una de les nostres salvaguardes contra el capitalisme que, evidentment, no tindria inconvenients en acaparar el nostre naixent socialisme, després d'haver fallat en el seu intent de destruir-lo per mitjà de mesures militars.

Sobre el tema de les concessions, el camarada Lenin ha dit: "Les discussions són abundants; les concessions, són escasses". (Rialles) Com explicar-ho? Precisament pel fet que no hi ha i no hi haurà per la nostra banda una capitulació davant del capitalisme. Els que volen reprendre les relacions amb la Rússia soviètica més d'una vegada han afirmat, i escrit, que el capitalisme mundial, a un pas de la seua major crisi, necessita la Rússia soviètica: Anglaterra necessita col·locar les seues mercaderies en Rússia, Alemanya necessita cereals russos, etc. Açò sembla cert si es mira el món a través d'unes lents pacifistes. Per aquesta raó, el tema es presenta contínuament d'una forma falsejada. En aqueix cas, podríem imaginar que els capitalistes anglesos intentarien amb totes les seues forces invertir els seus fons en Rússia; podríem imaginar igualment a la burgesia francesa tractant d'orientar la tecnologia alemanya en la mateixa direcció a fi de crear nous recursos que permetrien pagar les indemnitzacions alemanyes. Però, en absolut veiem que passe així. I, per quina raó? Perquè vivim en una època en què l'equilibri del capitalisme ha estat trastornat per complet. Vivim en una època en què les crisis econòmiques, polítiques i militars s'entrecreuen contínuament. Una època d'instabilitat, d'incertesa, d'alarmes ininterrompudes. Açò actua contra una política a llarg termini de la burgesia, perquè tal política aviat es transforma en una equació amb massa incògnites.

Hem conclòs finalment un acord comercial reeixit amb Anglaterra. Però açò passà fa un any i mig; en realitat, totes les nostres operacions amb Anglaterra s'efectuen per mitjà de pagament al comptat; paguem amb or; i la qüestió de les

concessions encara està en la fase de discussió. Si la burgesia europea, i principalment la burgesia anglesa, hagueren cregut que una col·laboració a gran escala amb Rússia portaria immediatament una millora seriosa en la situació econòmica europea, Lloyd George i companyia haurien, sens dubte, donat en Gènova una solució diferent d'aquest problema. Però saben que la col·laboració amb Rússia no pot aportar immediatament modificacions grans i profundes. El mercat rus no eliminarà l'atur anglès en uns pocs mesos o en unes setmanes. Rússia no pot ser integrada més que gradualment, com un factor constantment creixent en la vida econòmica europea i mundial. Gràcies a la seua vasta extensió, als seus recursos naturals, la seua gran població i, sobretot, gràcies a l'estímul impartit per la seua Revolució, Rússia pot convertir-se en la força econòmica més important europea i mundial, però això no instantàniament, de la nit al dia, sinó únicament després de molts anys. Rússia podria convertir-se en un important comprador i venedor, suposant que avui se li concediren crèdits i, conseqüentment, se li permetés accelerar el seu creixement econòmic. En cinc o deu anys, esdevindria un gran mercat per a Anglaterra però, en aquest últim cas, el govern anglès hauria de creure que podria durar deu anys, i que el capitalisme anglès seria prou fort en aquests deu anys com per a retenir el mercat rus. Amb d'altres paraules, una política de col·laboració econòmica autèntica amb Rússia no pot ser més que una política de col·laboració basada sobre bases molt àmplies. El problema es troba en què la burgesia de postguerra no és ja capaç de tenir una política a llarg termini. No sap què portarà el demà, i menys encara què succeirà despús-demà. És un dels símptomes de la decadència històrica de la burgesia.

Açò sembla estar en contradicció amb l'intent de Leslie Urquhart, que vol concloure un acord comercial amb nosaltres per un període de noranta-nou anys. No obstant, aquesta contradicció és només aparent. La motivació d'Urquhart és molt simple, però en certa manera inabastable; si el capitalisme sobreviu en Anglaterra i en el món durant aquests noranta-nou anys, Urquhart conservarà les concessions amb Rússia. Però, ¿què succeirà si la revolució proletària esclata no en noranta-nou, ni en nou anys sinó molt abans? En aquest cas, Rússia serà l'últim lloc on els propietaris expropiats del món puguen conservar les seues propietats. Però un home que perdrà el seu cap no té motius per a plorar per la pèrdua de la seua perruca... La primera vegada que férem l'oferta de concessions a llarg termini, Kautsky en conclugué que havíem perdut l'esperança en una propera arribada d'una revolució proletària. Avui, hauria de concloure que hem posposat la revolució per almenys noranta-nou anys. Aquesta conclusió, prou digna d'aquest teòric venerable, plantejada un poc mesquinament, manca totalment de fonament. En efecte, signant una concessió particular, assumíem obligacions únicament dins del codi legislatiu i del procediment administratiu referent a la dita concessió, però en cap cas sobre el curs futur de la revolució mundial, la qual haurà de superar diversos obstacles

molt superiors als acords d'una concessió. La pretesa “capitulació” del poder soviètic davant del capitalisme és deduïda pels socialdemòcrates no a través d'una anàlisi de fets i xifres, sinó per mitjà de vagues generalitats, així com del terme de “capitalisme d'estat” que nosaltres fem per a referir-nos a la nostra economia estatal. Al meu parer, aquest terme no és ni exacte ni convenient. El camarada Lenin ha subratllat ja en el seu informe la necessitat de posar aquest terme entre cometes, és a dir, utilitzar-lo amb moltes precaucions. És una recomanació força important perquè no tot el món és prudent. A Europa fou interpretat equivocadament inclús pels comunistes. Són nombrosos els que imaginem que la nostra indústria estatal representa un autèntic capitalisme d'estat, en el sentit més estricte de la paraula, tal com ha estat acceptat universalment pels marxistes. No es tracta exactament d'això; si es parla realment de capitalisme d'estat, ha de fer-se amb importants cometes que aombren el mateix terme. Per què? Per una raó molt òbvia: en utilitzar aquest terme no pot oblidar-se el caràcter de classe de l'estat. Aquest terme, ho recordem, té orígens socialistes. Jaurés i els reformistes francesos, que en general l'imitaven, parlaven d'una socialització “consistent de la república democràtica”. Podem respondre, en quant que marxistes, que a partir del moment en què el poder polític està a mans de la burgesia, aquesta socialització no era i no podia conduir mai al socialisme, sinó a un capitalisme d'estat; és a dir, que la possessió de les diverses indústries, de la xarxa ferroviària, etc., per diferents capitalistes seria reemplaçada per la possessió de totes les empreses, de la xarxa ferroviària, etc., per una mateixa firma burgesa: l'estat. Si la burgesia té el poder polític continuarà explotant el proletariat a través del capitalisme d'estat, de la mateixa manera que el burgès explota a través de la propietat privada els seus obrers.

El terme “capitalisme d'estat” ha estat proposat i immediatament utilitzat amb fins polèmics pels revolucionaris marxistes contra els reformistes, i això a fi d'explicar i provar que l'autèntica socialització només comença després de la conquesta del poder per la classe obrera. Els reformistes, com bé sabeu, construïren tot el seu programa al voltant de les reformes. Nosaltres, marxistes, mai hem negat les reformes socialistes, però hem afirmat que l'època de les reformes socialistes seria inaugurada només després de la conquesta del poder pel proletariat, i aquest és el punt central de la polèmica. Avui, a Rússia, el poder es troba a mans de la classe obrera. Les indústries més importants estan a mans de l'estat obrer. No existeix ací l'explotació de classe i, per consegüent, tampoc hi ha el capitalisme, encara que les seues formes encara persistisquen. La indústria de l'estat obrer és una indústria socialista en les seues tendències de desenvolupament, però per a desenvolupar-se, utilitza els mètodes que foren inventats per l'economia capitalista, i als quals encara estem lluny d'haver superat.

Sota un capitalisme d'estat autèntic, és a dir davall el domini de la burgesia, el creixement del capitalisme d'estat significa l'enriquiment de l'estat burgès, i el seu poder creixent sobre les masses obreres. Entre nosaltres, el creixement de la indústria estatal soviètica significa el creixement del socialisme mateix, un enfortiment directe del poder del proletariat. Observem nombroses vegades en el curs de la història el desenvolupament d'un fenomen econòmic nou, malgrat recobrir-se de formes antigues; fenomen que, d'altra banda, es produeix per mitjà de les més diverses combinacions. Quan la indústria féu arrels a Rússia, encara sota lleis feudals, en l'època de Pere el Gran, les fàbriques, encara que estigueren concebudes conforme als models europeus de l'època, foren construïdes sobre bases feudals. Els serfs es trobaven lligats a elles per mitjà de la seua força de treball (les fàbriques rebien l'apel·latiu de fàbriques senyorials). Els capitalistes, com Strogonov, Demidov i d'altres, propietaris d'aquestes empreses, desenvoluparen el seu capitalisme a l'interior mateix del sistema feudal. D'una manera semblant, el socialisme ha de donar els seus primers passos en el centre de la vestidura del capitalisme. No es pot portar a terme una transició cap a mètodes socialistes perfectes tractant de saltar per damunt del propi cap, i això més encara si el seu cap es troba brut i mal pentinat, com ocorria amb el nostre cap rus. No cal oblidar aquesta puntualització que, en tot cas, és exclusivament personal. Sempre hem d'aprendre a continuar el nostre aprenentatge.

Criteri sobre la productivitat del treball

Queda, no obstant, una qüestió que és important i fonamental per a determinar la viabilitat d'un règim social, qüestió a què encara no ens hem referit. Es tracta de la qüestió de la productivitat de l'economia, no sols en allò tocant els treballadors individuals sinó, també, per al règim econòmic en el seu conjunt. El progrés històric de la humanitat pot resumir-se de la manera següent: un règim que assegura una major productivitat del treball reemplaça els que tenen una productivitat menor. Si el capitalisme reemplaça l'antiga societat feudal únicament fou perquè el treball humà és més productiu sota el domini del capital. Igualment, l'única raó per la qual el socialisme podrà suplantar completament el capitalisme, d'una manera total i definitiva, està en què assegurarà una major quantitat de productes per a cada unitat de força de treball humà.

Ara bé, ¿podem dir ja que les nostres empreses estatals són més productives que sota el règim capitalista? No, encara no hem assolit açò. No sols els americans, els anglesos, els francesos i els alemanys treballen millor en les seues empreses capitalistes, que són més productives que les nostres (ocorria ja durant el període anterior a la revolució), sinó que nosaltres mateixos solíem treballar millor abans de la revolució que no ara. En una primera apreciació, aquesta circumstància pot semblar condemnable des del punt de vista de la valoració del

règim soviètic. Els nostres enemics burgesos, així com els crítics socialdemòcrates que certament els imiten, fan tot l'ús possible del fet que la productivitat de la nostra economia siga tan baixa. En la Conferència de Gènova, el delegat francès, Colrat, responent a Chicherin, anuncià, amb una insolència típicament burgesa, que la delegació soviètica no podia parlar sobre qüestions econòmiques, donada la situació actual a Rússia. L'argument sembla, a primera vista, indiscutible, però revela una ignorància econòmica i històrica incommensurable. Seria meravellós certament provar des d'ara la superioritat del socialisme, no mitjançant arguments teòrics procedents de les experiències ja ocorregudes, sinó per mitjà de fets materials. És a dir, si poguéssim mostrar que les nostres fàbriques asseguruen, principalment gràcies a la centralització, una productivitat en el treball superior a les empreses semblants en les etapes anteriors a la revolució. Però no hem arribat en aquest punt. Ni és possible que ho aconseguim ràpidament. Ara tenim no un socialisme que s'oposa al capitalisme, sinó un procés laboriós per tal de completar la transició d'un a un altre i, sobretot, portar a terme l'etapa inicial i dolorosa d'aquesta transició. Parafrasejant les famoses paraules de Marx, hom pot dir que patim que el nostre país serve vestigis immensos de capitalisme entre els rudiments del socialisme.

Certament, la productivitat del treball ha disminuït, així com el nivell de vida. En l'agricultura, les collites del darrer any han estat, si fa o no fa, tres quartes parts de la producció mitjana de preguerra. La situació és encara pitjor en la indústria. La nostra producció d'enguany és un quart de la producció de preguerra. El sistema de transports opera a un terç de la seua capacitat de preguerra. Aquests fets són molt tristos. Però, ¿quina era la situació en l'època de transició entre el feudalisme i el capitalisme? Potser era diferent? La societat capitalista, tan rica i tan orgullosa de la seua abundància i de la seua cultura, brollà d'una revolució molt destructiva. La tasca històrica objectiva de crear condicions de major productivitat del treball fou, en última instància, resolta per la revolució burgesa o, més exactament, per un nombre de revolucions. Però, com s'hi arribà? A través de la devastació més àmplia i d'un declinar temporal de la cultura material.

Prenguem, per exemple, el cas de França. Naturalment, el senyor Colrat, en la seua funció de ministre burgès, no està obligat a conèixer la història de la seua tan amada pàtria. Però a nosaltres, per contra, ens és familiar la història de França i la història de la Revolució. No és important saber si preferim els escrits del reaccionari Taine o del socialista Jaurès. En ambdós casos, podem constatar fets autèntics que caracteritzen l'horrible condició existent a França després de la Revolució. La devastació fou tan gran que després del 9 de Termidor, és a dir cinc anys després del començament de la Revolució, l'empobriment de França no havia disminuït, sinó que al contrari, empitjorava progressivament. Deu anys després de la gran Revolució francesa, quan Napoleó Bonaparte era ja Primer Cònsol, París, amb una població de cinc-cents mil habitants, rebia una ració

diària de farina que oscil·lava entre tres-cents i cinc-cents sacs, mentre que la demanda mínima era de mil cinc-cents sacs per a satisfer el mínim de subsistència. Una de les preocupacions majors del Primer Cònsol era controlar diàriament la distribució de la farina.

Aquesta situació es produïa (paren bona atenció) deu anys després de la gran Revolució francesa. La població francesa havia disminuït, a causa de la fam, de les epidèmies, de les guerres, en trenta-set departaments dels cinquanta-vuit existents. No cal dir que els Colrat i Poincaré anglesos de l'època, miraven l'arruïnada França amb gran menyspreu. Què vol dir tot açò? Simplement que la revolució és un mètode dur i costós per a resoldre la qüestió de la transformació econòmica de la societat. Però la història no n'ha inventat un altre. La revolució obre les portes a un nou ordre polític, després d'una catàstrofe àmpliament devastadora. Al nostre país, a més la revolució fou precedida per la guerra, i nosaltres no ens trobem encara després de deu anys de revolució (fixem-nos en açò, també), sinó tan sols al començament del sisè any. I la nostra revolució té un abast molt superior al de la Revolució francesa, que simplement reemplaçà una forma d'explotació per una altra, mentre que nosaltres reemplaçem una societat que es recolzava en l'explotació de l'home per l'home per una societat que es basa en la solidaritat humana. Les sotragades, certament, foren molt severes, causant danys importants i trencant molts plats. Allò que més crida l'atenció són els costos excessius de la revolució. Les seues majors conquestes únicament es realitzen després de llargs anys, gradualment.

L'altre dia tinguí la sort d'ensopegar-me amb un discurs que es refereix precisament a la qüestió que ara ens ocupa. Fou pronunciat per un químic francès, Berthelot, fill del cèlebre químic Pierre Berthelot, que parlava en tant que membre de l'Acadèmia de Ciències. Desenvolupava una idea que cite segons la referència publicada a la revista *Le Temps*: "En totes les èpoques de la història, en el camp de les ciències, i en el de la política, així com en el fenòmens socials, les lluites armades han tingut el privilegi esplèndid i terrible d'accelerar, amb sang i foc, el naixement de nous temps." És evident que pensava en les guerres. Però és cert que aquestes, quan servien la causa de les classes revolucionàries, estimularen també enormement el desenvolupament històric; quan servien els opressors (cosa que ocorre sovint) donaven un impuls al moviment dels oprimits. La seua declaració s'aplica més directament a la revolució: les "lluites armades" entre classes originen grans pèrdues, però també el naixement dels "nous temps". Deduïm d'això que els costos excessius de la revolució no són en va (no són falses despeses, com diuen els francesos). Però no es poden exigir els dividendes abans que es complisquen els terminis de pagament. És necessari demanar als nostres amics cinc anys més. D'aquesta manera, deu anys després de la Revolució, és a dir l'any en què Napoleó mantenia rigorosament comptats els sacs de farina per tal d'alimentar París, mostrarem la superioritat del socialisme sobre el capitalisme en el camp

econòmic, i açò no per mitjà d'arguments teòrics sinó mitjançant fets rigorosos, i esperem que aleshores els fets eloqüents estiguen a l'abast de la mà.

¿Però no queda, mentre s'avança cap aqueixos èxits futurs, algun perill que el nostre règim patisca la degeneració capitalista, precisament a causa de l'estat desolador de la nostra indústria en l'actual moment? Els camperols han arreplegat enguany, com ja he indicat, més o menys tres quarts de la collita de preguerra; d'altra banda, la indústria ha produït com a màxim un quart de la producció de preguerra. Per tant, la relació recíproca entre la ciutat i el camp ha estat regirada en extrem i en gran part, en perjudici de la ciutat. Sota aquestes condicions, la indústria estatal no podria proporcionar al camperol un producte equivalent pels seus cereals, i els excedents agrícoles llençats al mercat proporcionaran una base d'acumulació capitalista privada. Naturalment, el raonament és just; en el fons, les relacions de mercat tenen una lògica pròpia sense preocupar-se de les metes que ens proposem en restaurar-les. És important, no obstant, establir correlacions quantitatives. Si els camperols llençaren tota la seua collita al mercat, açò tindria conseqüències desastroses per al desenvolupament socialista, a causa del debilitament de la nostra indústria. En realitat, els camperols produeixen per al seu propi consum. A més han de pagar enguany tres-cents cinquanta milions de puds d'impostos en espècie. Els camperols no portaran al mercat el seu excedent, fins que no haja satisfet les seues necessitats personals i pagat els impostos. En el seu conjunt no suposarà més de cent milions de puds l'any que ve. Una part important, si no decisiva, d'aquest excedent de cent milions serà comprat per les cooperatives de distribució i les institucions estatals. D'aquesta manera, la indústria d'estat s'haurà d'oposar no a l'economia camperola en el seu conjunt, sinó només a un sector d'ella, en certa manera insignificant, que està llençant la seua producció al mercat. Únicament ella, o més exactament una fracció d'aquest sector dels camperols, és la que es converteix en una font d'acumulació capitalista privada. Augmentarà en el futur. Paral·lelament a això, la productivitat de la indústria d'estat unificada augmentarà també. No hi ha cap raó per a concloure dient que el creixement de la indústria d'estat serà menor que la productivitat i prosperitat de l'agricultura. Veurem ara com les perspícaces i profundes crítiques dels senyors de la moribunda II Internacional i mitja es basen principalment en la ignorància i la incomprensió de les relacions econòmiques elementals a Rússia, les quals han estat modelades conforme a les condicions concretes de temps i espai.

Sobre la crítica socialdemòcrata

Amb motiu del nostre quart aniversari, és a dir, el passat any, Otto Bauer consagrà un fullet sencer a la nostra economia. En ell, Bauer recapitula d'una manera elegant i aduladora tot allò que els nostres enemics més temperamentals en el camp socialdemòcrata havien pres el costum de dir, llençant bromera per

la boca, sobre la nostra NEP. En primer lloc, ens diu, és una “capitulació davant del capitalisme”, i precisament açò és bo i realista respecte a ella. (Aquests senyors veuen invariablement el realisme d’aquesta manera: agenollar-se davant de la burgesia a la primera ocasió). Continua dient-nos que el resultat final de la nostra revolució no serà un altre que l’establiment d’una república democràtica burgesa i que açò ja ho predeia en 1917. No obstant, hem de recordar que en 1919 les “prediccions” d’aqueixos esmerlits herois de la Internacional Dos i Mitja foren realitzades en un to força diferent. En aqueixa època, ells parlaven de l’enfonsament del capitalisme i del començament d’una època de revolució social. Però inclús el més boig de la terra es negarà a creure que, si el capitalisme s’apropa a la seua fi en tot el món, al mateix temps florisca en la Rússia soviètica dirigida per la classe obrera.

I així, en 1917, quan Otto Bauer encara conservava la seua fe virginal austromarxista en la permanència del capitalisme i de la monarquia dels Habsburg, escrigué que la revolució russa havia d’acabar en l’establiment d’un estat burgès. L’oportunisme socialista no obstant, sempre és impressionista en política. Sobresaltat i panteixant per la revolució admeté, en 1919, que el capitalisme s’enfonsava i que l’època de la revolució social estava a l’abast de la mà. Ja que ara, Déu siga lloat, la marea de la revolució baixa, el nostre oracle torna a caure ràpidament en la seua profecia de 1917. Com ja ho sabem, té afortunadament dues profecies disponibles, segons convinga. (Rialles) Bauer arriba a la conclusió següent: “El que veiem restaurar-se a Rússia és una economia capitalista, dominada per una nova burgesia, basada en milions de camperols; una economia capitalista a què la legislació i l’administració de l’estat es veuen obligades, vullga’s o no, a adaptar-s’hi”. ¿Comprenen ara què representa la Rússia soviètica? Fa un any, aquest senyor proclamava que l’economia i l’estat soviètic estaven dominats per una nova burgesia. Les empreses arrendades, pobrament equipades i que empren 50.000 obrers, contra un milió d’obriers empleats per les millors empreses d’estat, açò, segons Bauer, és “una capitulació del poder soviètic al capital industrial”. Per tal de sostenir les seues afirmacions, tan estúpides com cíniques, per mitjà d’una justificació històrica necessària, afirma: “Després d’un prolongat dubte, El Govern soviètic ha decidit al final (!!), reconèixer els deutes tsaristes amb l’estranger”. En poques paraules, d’una capitulació a una altra!

Ja que molts camarades naturalment estaran confosos amb els detalls vagues de la nostra història, deixeu-me recordar-vos que el 4 de febrer de 1919 férem les següents propostes per la ràdio a tots els governs capitalistes:

- 1.- Oferim reconèixer els deutes estrangers contretes per Rússia.
- 2.- Oferim les nostres matèries primeres com a garantia del pagament de deutes i interessos.

3.- Oferim realitzar concessions a la seua conveniència.

4.- Oferim concessions territorials sota la forma d'ocupació militar de determinades parts del territori per les tropes de l'*Entente*, o per les d'aquelles dels seus agents russos.

Proposàrem aquests punts al món capitalista el 4 de febrer de 1919 a través de la ràdio, amb la condició que ens deixaren en pau. Les repetirem a l'abril, amb més detalls, al plenipotenciari no oficial americà. Com s'anomenava? (Rialles) Ah, si, Bullitt, aquest era! I bé, camarades, si compareu aquestes propostes amb allò que els nostres representants han rebutjat durant les reunions de Gènova i de l'Haia, veureu que la nostra tendència àmplia no fou vers les concessions, sinó que, per contra, ha estat vers defensar amb una major fermesa les nostres conquestes revolucionàries. En aquest moment no reconeixem ja cap deute. No posem ja com a penyora, i no ho farem més, les nostres matèries primeres com a garantia. Som molt prudents en matèria de concessions; i, per cap motiu tolerarem la presència de tropes als nostres territoris. S'han produït alguns canvis des de 1919.

Hem estat informats ja per Otto Bauer que la tendència de tot aquest desenvolupament és vers la "democràcia". Aquest alumne de Kautsky i professor de Martov ens dona la lliçó següent: "Una vegada més ha estat confirmat que un enderrocament de la base econòmica ha de ser seguit per un enderrocament de la superestructura política". És completament cert que entre la base econòmica i la superestructura política existeix en les seues parts i en la totalitat la interrelació indicada per Bauer. Però, en primer lloc, la base econòmica de la Rússia soviètica no s'ha modificat del mode descrit per Otto Bauer, ni del mode desitjat per Leslie Urquhart, les extorsions de la qual sobre aquest tema, hem de recordar-ho, tenen molt més pes que les de Bauer. En segon lloc, la base econòmica canvia vers relacions capitalistes, però aquests canvis es produeixen a tal velocitat i en tal escala que exclouen el perill de perdre el control polític d'aquest procés econòmic.

Des del punt de vista polític, el problema es redueix a açò: la classe obrera en el poder ofereix importants concessions a la burgesia. Però queda molt de camí des d'aquest punt a la "democràcia", és a dir, al pas del poder a mans dels capitalistes. Per tal d'assolir aquesta meta, la burgesia necessitaria un enderrocament contrarevolucionari triomfant. Per a tal enderrocament ha de disposar de les corresponents forces. Sobre aquest punt, la burgesia ens ha ensenyat quelcom. Durant el segle XIX no féu una altra cosa sinó alternar repressions i concessions. Feia concessions a la petita burgesia, als camperols i a les capes superiors de la classe obrera, però al mateix temps explotava sense pietat les masses treballadores. Aquestes concessions eren de caràcter polític o econòmic, o inclús una combinació d'ambdues. Foren sempre actes de la classe

dominant que tenia el poder de l'estat. Certes experiències de la burgesia en aquest camp semblaven a primera vista aventurades, com la introducció del sufragi universal. Marx, designava la limitació legal de la jornada de treball a Anglaterra, com la victòria d'un nou principi. De qui era aquest principi? Era de la classe obrera. Però, tots ho sabem, quedava un llarg camí per a passar de la victòria parcial d'aquest principi a la conquesta del poder polític per la classe obrera anglesa. La burgesia dominant féu determinades concessions, però ella servava el control del deure i l'haver del llibre de l'estat. Els seus polítics decidien quines eren les concessions que havien de ser acordades, no sols sense posar en perill el seu domini del poder, sinó assegurant a través d'elles la fèrria direcció burgesa.

Nosaltres, marxistes, hem dit més d'una vegada que la burgesia havia esgotat la seua missió històrica. Mentre, encara reté el poder a les seues mans. Açò vol dir que la interrelació entre la base econòmica i la superestructura política no és completament lineal. Observem un règim de classe que es manté durant un nombre d'anys, després d'haver entrat en un conflicte evident amb les necessitats del progrés econòmic. ¿Quines són les bases teòriques per a afirmar que les concessions acordades per l'estat obrer a les relacions burgeses deuen automàticament reemplaçar l'estat obrer per un estat burgès? Si, com sembla, és cert que el capitalisme està esgotat a escala mundial, això només prova el paper històric progressiu de l'estat obrer. Les concessions que ha acordat per a la burgesia representen únicament un compromís dictat per les dificultats del desenvolupament, fins al dia d'avui predeterminat i assegurat per la història. És natural que si cresqueren fins a l'infinit, es multiplicaren i acumularen, si començarem a llogar cada vegada més grups d'empreses nacionalitzades, si començarem a acordar concessions en les branques essencials de la indústria minera i del transport ferroviari, si la nostra política continués lliscant-se cap avall pel tobogan de les concessions durant diversos anys, arribaria a existir, inevitablement, una època de degeneració econòmica que donaria lloc al col·lapse de la superestructura política. Parle de "col·lapse" i no de "degeneració" perquè només a través d'una guerra civil feroç pot el capitalisme arrencar el poder de les mans del proletariat comunista.

Qui planteja aquesta qüestió pressuposa que la burgesia europea i mundial es mantindran virils i eternes. En poques paraules, tot es redueix a açò. Reconeixent, d'una banda, en els seus articles de diumenge, que el capitalisme, i especialment a Europa, ha sobreviscut i frena el progrés històric; expressant, d'altra banda, l'afirmació que l'evolució de la Rússia soviètica inevitablement ha d'acabar en un triomf de la democràcia burgesa, els teòrics socialdemòcrates cauen en una contradicció banal i lamentable, prou digna d'aquests estúpids, desmanotats i pomposos. La nostra Nova Política Econòmica està calculada per a condicions molt específiques d'espai i temps. És la política de maniobra d'un estat obrer que es manté assetjat pel capitalisme i que aposta a favor del

desenvolupament revolucionari en Europa. Operar amb categories absolutes de capitalisme i de socialisme, i amb superestructures polítiques que en corresponen “adequadament”, per a decidir sobre el destí de la República soviètica, mostra una incapacitat absoluta per a comprendre les condicions pròpies d’una època de transició. És el segell d’un escolàstic i no d’un marxista. Mai cal excloure el factor temps dels càlculs polítics. Si penseu que el capitalisme continuarà existint a Europa durant cinquanta anys o un segle, i que la Rússia soviètica haurà d’ajustar la seua política econòmica al capitalisme, la qüestió queda automàticament resolta. Perquè, assegurant açò, suposeu per avançat l’enfonsament de la revolució proletària a Europa i el començament d’una nova època de renaixement capitalista. Sobre quines bases possibles? Des que Otto Bauer ha descobert símptomes miraculosos d’una resurrecció capitalista en la vida austríaca actual, hom parla de predestinació per a la Rússia soviètica. No veiem encara cap miracle, i en absolut creiem en ells.

Per a nosaltres, la perpetuació del domini de la burgesia europea, durant alguns decennis, no significaria sota les actuals condicions mundials, el floriment del capitalisme, sinó una decadència econòmica i la descomposició cultural d’Europa. No es pot negar que tal variant del desenvolupament històric arrossegaria la Rússia soviètica a un abisme. En aqueix cas, que el nostre país travesse l’etapa de la “democràcia” o patisca la decadència en alguna altra forma, és una qüestió de segon ordre. Però no tenim encara motius per a enrolar-nos sota l’estendard de la filosofia de Spengler. Comptem fermament amb el desenvolupament revolucionari a Europa. La Nova Política Econòmica és simplement el nostre mode d’adaptar-nos al ritme d’aquest desenvolupament. Otto Bauer mateix, aparentment, sent amb certa inquietud, que el règim de la democràcia capitalista de cap manera sorgeix tan directament dels canvis que han ocorregut en la nostra economia. Per aquesta raó ens prega que prestem ajuda al desenvolupament de la tendència capitalista contra la tendència socialista. Escriu: “La reconstrucció de l’economia capitalista no pot ésser efectuada sota la dictadura del partit comunista. El nou curs econòmic reclama un nou curs polític”. ¿No és quelcom commovedor que fa vindre les llàgrimes als ulls? El mateix individu que ha proporcionat una meravellosa assistència econòmica i política al floriment d’Àustria... (Rialles) és qui ens exhorta d’aquesta manera: “Tingueu atenció, per Déu; el capitalisme no pot florir sota la dictadura del vostre Partit” (Rialles i aplaudiments). Justament açò. I és precisament per aquesta raó, salvant la presència de tots els Bauers, que mantenim la dictadura del nostre partit (Rialles i aplaudiments).

En el nostre país, les concessions al capitalisme han estat fetes pel partit comunista, com a dirigent de l’estat obrer. En aquest moment, es porta a terme en la nostra premsa una àmplia discussió a favor i en contra de la concessió que ha de ser acordada a Leslie Urquhart. La qüestió està plantejada. Aquesta discussió apunta a aclarir tant les provisions materials concretes del contracte

com, també, a avaluar el paper que exerciria aquest contracte en tot el sistema de l'economia soviètica. És excessiva la concessió? ¿Podria, el capitalisme enfonsar profundament les seues arrels a través d'aquesta concessió dins del mateix cor de la nostra economia industrial? Aqueixos són els pro i els contra. Qui decideix? L'estat obrer. Naturalment, la Nova Política Econòmica suposa una enorme concessió a les relacions burgeses, i àdhuc a la burgesia. Però, en tot cas, som nosaltres que determinem els límits d'aquesta concessió. Som els directors, tenim la clau de la porta a les nostres mans. L'estat és un factor primordial de la vida econòmica, i no tenim cap intenció que se'ns escape de les nostres mans.

La situació mundial i les perspectives revolucionàries

Torne a dir-ho. La profecia socialdemòcrata referent a les conseqüències de la nostra Nova Política Econòmica se'n deriva totalment de la concepció segons la qual la revolució proletària a Europa no té esperances en el proper període històric.

No podem impedir a aquests senyors que siguen pessimistes a costa del proletariat i optimistes per a benefici de la burgesia. Aquesta és la vocació històrica dels epígons de la Segona Internacional. No veiem cap raó per a tenir dubtes o per a modificar l'anàlisi de la situació mundial formulada per les tesis adoptades pel III Congrés de la Internacional Comunista.

En els divuit mesos que han passat des d'aleshores, el capitalisme no ha donat ni tan sols un pas per tal de restablir el seu equilibri, totalment alterat a causa de la guerra i les seues conseqüències. Lord Curzon, ministre anglès d'Assumptes Exteriors, parlà el 9 de novembre, dia de l'aniversari de la República alemanya, realitzant un bon resum de la situació internacional. No sé si molts de vostès han tingut ocasió de llegir aquest discurs; per això citaré alguns paràgrafs força interessants i que mereixen ser coneguts. Digué: "Totes les potències han sortit de la guerra amb les seues energies debilitats i crebantades. Nosaltres (anglesos) patim una pesada càrrega d'impostos que pesen sobre la indústria del nostre país. Tenim gran nombre d'aturats en totes les branques de la producció. Quant a França, els seus deutes són immensos i no pot obtenir el pagament de les indemnitzacions de guerra (...). Alemanya es troba en plena inestabilitat política i la seua vida econòmica es troba paralitzada per una crisi monetària espantosa. Rússia roman encara al marge de la família de les nacions europees. Es troba sota la bandera comunista (Curzon no sembla estar en total acord amb Otto Bauer [Rialles]) i continua portant a terme una constant propaganda sobre tot el món (el que certament és fals) (Rialles). Itàlia (continua dient) ha travessat un gran nombre de sotragades i crisis governamentals (jo no diria que ha travessat,

sinó que travessa encara) (Rialles), el Pròxim Orient es troba en un caos absolut. La situació és terrible”.

Inclús per a nosaltres, comunistes russos, seria molt difícil oferir una propaganda millor que la de Curzon sobre la situació mundial. “La situació és terrible”. En el quint aniversari de la República Soviètica, aquesta és la garantia que obtenim d’un dels representants més autoritzats de la potència europea més forta. I ell té raó: “la situació és terrible”. I permeten-me agregar-hi que és necessari trobar una sortida a aquesta situació terrible. La sola i única sortida és la revolució. Un corresponsal italià em demanà molt recentment que avalués la situació mundial actual. Li doní la següent resposta, que és, permeten-me que ho diga, més prompte banal: “La burgesia ja no és capaç de conservar el poder (el que, fa alguns minuts, segons llegíem, ha estat confirmat per Curzon), mentre que la classe obrera és encara incapaç de prendre el poder. Això és el que determina el caràcter malaurat de la nostra època”. Tal era el nucli de les meues remarques.

Fa tres o quatre dies, un amic m’envià des de Berlín un retall d’un dels últims números de *Freiheit*, anterior a la seua renúncia. El seu títol: “La victòria de Kautsky sobre Trotski” (Rialles). Declara que el *Rote Fahne* no pot armar-se de valor suficient per a parlar en contra de la meua capitulació davant de Kautsky. Ja sabem com, encara que, camarades, *Rote Fahne* mai fou lent en atacar-me, inclús quan tenia raó. Però aquesta història pertany al III Congrés Mundial i no al Quart. (Crits d’aprovació i rialles). Bé, diguí al periodista italià: “Els capitalistes ja són incapaços de governar, mentre que els obrers no són encara capaços de fer-ho. És el caràcter de la nostra època”. Després de tot això, *Freiheit*, de beneita memòria, comenta el que segueix: “El que Trotski planteja ací com la seua pròpia visió és l’opinió expressada amb anterioritat per Kautsky”. D’aquesta manera, sóc virtualment culpable de plagi. És un alt preu per a una entrevista banal. Em veig obligat a dir-vos que concedir entrevistes no és una obligació agradable, i que ací, a Rússia, mai som entrevistats per la nostra lliure voluntat, sinó sempre sota les ordres estrictes de l’amic Chicherin. Vostès hauran de notar que en l’era de la Nova Política Econòmica, encara que hem renunciat al centralisme excessiu, unes poques coses queden, no obstant, centralitzades a Rússia. En tot cas, totes les ordres d’entrevistes se centralitzen en el Comissariat d’Assumptes Exteriors (Rialles), i atès que les entrevistes són obligatòries, traiem en elles naturalment l’arsenal més ranci i millor escollit de llocs comuns. Permeten-me dir-los que, en aquest cas particular, mai pensí que afirmar que la nostra època tenia un caràcter de transició era una invenció original meua. Ara m’assabente, si es pot creure en *Freiheit*, que el pare espiritual d’aquest aforisme no és un altre que Kautsky. Si açò fos realment així, seria un càstig massa sever per la meua entrevista. Totes les coses que Kautsky està ara dient i escrivint, tenen el propòsit únic i manifest de demostrar que el marxisme és una cosa, i un pantà una altra.

He dit, i repetisc, que el proletariat europeu és, en el seu estat actual, incapaç de conquistar el poder, la qual cosa és un fet innegable. Però, per què és així? Precisament perquè amplis cercles de la classe obrera encara no s'han desembarassat de la podrida influència d'idees, prejudicis i tradicions la quinta essència dels quals és el kautskisme (Rialles). Aquesta és exactament i fins i tot exclusivament la raó de la divisió política dins del proletariat i de la seua incapacitat per a conquistar el poder. Era precisament aquesta idea simple la que havia volgut expressar al corresponsal italià. No mencioní el nom de Kautsky, però, per a qualsevol persona intel·ligent, havia de ser evident saber contra què i contra qui es dirigien els meus atacs. Aquesta fou la meua "capitulació" davant de Kautsky. La Internacional Comunista no té ni pot tenir cap motiu per a capitular davant de ningú, i açò tant des del punt de vista pràctic com del teòric. Les tesis del III Congrés sobre la situació mundial caracteritzaven els trets fonamentals de la nostra època amb la mateixa correcció amb què caracteritzaven la major crisi històrica del capitalisme. En el III Congrés emfatitzàrem com d'indispensable era distingir agudament entre la crisi principal o històrica del capitalisme i les crisis conjunturals o menors cada una de les quals és una etapa necessària d'un cicle industrial-comercial. Però permeteu-me recordar que existí una àmplia discussió sobre aquest tema en les Comissions del Congrés i, especialment, durant les sessions plenàries. Contra un nombre de camarades defensàrem la posició que en el desenvolupament històric del capitalisme hem de distingir agudament entre dos tipus de corbes: la corba bàsica que dibuixa el desenvolupament de les forces productives capitalistes, el creixement de la productivitat del treball, l'acumulació de la riquesa, etc., i la corba cíclica que descriu una onada periòdica de *boom* i de crisis, repetint-se com a mitjana cada nou anys. La correlació entre ambdues corbes no hi ha estat elucidada encara en la literatura marxista, i tampoc, almenys, que jo sàpia, en la literatura econòmica en general. No obstant, la qüestió és de primordial importància, tant teòricament com política. A meitat segle XIX, la corba bàsica del desenvolupament capitalista enfilà vertiginosament. El capitalisme europeu assolí la seua cima. En 1914, esclatà una crisi que marcà no sols una oscil·lació cíclica periòdica sinó, també, el començament d'una època d'estancament econòmic perllongat.

La guerra imperialista fou un intent de trencar aquest atzucac. Aquest intent fracassà i la profunda crisi històrica del capitalisme s'agreujà. No obstant, en el marc d'aquesta crisi històrica, els cicles ascendents i descendents són inevitables, és a dir, una alternança de *boom* i crisi (però amb la característica que, en contrast amb el període de preguerra, les crisis cícliques tenen un caràcter extremadament agut, mentre que els *boom* són més superficials i dèbils). En 1920, sota el marc de la decadència capitalista general, es produí una crisi cíclica aguda sobre la base de la decadència capitalista universal. Alguns camarades entre els anomenats "esquerrans", sostenien que aquesta crisi havia

d'aprofundir-se i aguditzar-se ininterrompudament fins a la revolució proletària. Nosaltres, per contra, predirem que un trencament en la conjuntura econòmica era inevitable en un futur més o menys proper portant una recuperació parcial. Insistírem dient que tal ruptura de la conjuntura no debilitaria al moviment revolucionari, sinó que, per contra, li proporcionaria una nova vitalitat. La cruel crisi de 1920, arribant després d'un ferment revolucionari de molts anys, pesà molt durament sobre les masses obreres, engendrant temporàniament en les seues files estats d'ànim d'espera passiva o inclús desesperança. Sota aquestes condicions, una milloria de la conjuntura econòmica hauria elevat l'autoconfiança dels obrers i reanimat la lluita de classes. Certs camarades pensaven realment aleshores que aquest pronòstic reflectia una desviació cap a l'oportunisme i una tendència a trobar excuses per a retardar indefinidament la revolució. Les actes de la Convenció de Jena del nostre partit alemany estan repletes d'aquestes idees ingènues.

Intentem, camarades, comprendre on ens trobaríem actualment si haguéssim respost i acceptat, fa any i mig, aquesta teoria esquerrana purament mecanicista, teoria que afirmava que la crisi comercial-industrial anava de mal en pitjor. Reconeixen actualment totes les persones sensates el trencament que s'ha produït en la conjuntura. Als Estats Units, el més poderós de tots els països capitalistes, hi ha evidentment un *boom* industrial. Al Japó, en Anglaterra, a França, la milloria de la conjuntura econòmica és molt més dèbil, però també en aquests casos hi ha un trencament. Quant de temps durarà aquest *boom*? Quina altura assolirà? Aquesta és una altra qüestió. No hem d'oblidar ni per un moment que la milloria de la conjuntura es produeix en plena decadència del capitalisme internacional i, sobretot, del capitalisme europeu. Les causes bàsiques de tal decadència no s'han vist afectades pels canvis conjunturals del mercat. Però, d'altra banda, la decadència no nega els canvis conjunturals. Ens hauríem trobat en l'obligació de reexaminar teòricament la nostra concepció fonamental, així com el caràcter revolucionari de la nostra època, si li haguéssim fet, fa un any i mig, una concessió als esquerrans que ajuntaven la crisi històrica del sistema econòmic capitalista amb les oscil·lacions cícliques conjunturals del mercat i que reclamaven que adoptàrem la perspectiva purament metafísica de què una crisi és, sota qualsevol condició, un factor revolucionari. No tenim cap raó actualment per a revisar o modificar la nostra postura. No jutgem la nostra època com a revolucionària perquè l'aguda crisi conjuntural de 1920 escombrà el *boom* fictici de 1919. La jutgem com a revolucionària basant-nos en la nostra avaluació general del món capitalista i les seues forces bàsiques en conflicte. Per a no perdre aquesta lliçó, hem de reafirmar que les tesis del III Congrés són absolutament aplicables en l'actualitat. La idea fonamental subjacent a les decisions del III Congrés és la següent: després de la guerra les masses foren abraçades per un estat d'ànim revolucionari i estaven ansioses per començar una lluita oberta. Però cap partit

revolucionari fou capaç de dirigir-les a la victòria, d'on procedeix la derrota de les masses revolucionàries de nombrosos països, el seu estat d'ànim depressiu i la passivitat.

En l'actualitat existeixen en tot el món partits revolucionaris, però es basen directament sobre una fracció de la classe obrera; de fet, sobre una minoria d'aquesta. Els partits comunistes han de conquistar la confiança de la majoria de la classe obrera, però la classe obrera, abans de ser convençuda, a través de l'experiència, de la correcció, de la fermesa, de l'honestedat de la direcció comunista, haurà de desprendre's de la desil·lusió, de la passivitat, de la mol·lície. Llavors arribarà el moment de llençar l'ofensiva final. Ocorrerà aviat? Nosaltres no fem prediccions sobre açò. El III Congrés ha fixat la tasca d'aquesta hora: lluitar per a influir en la majoria de la classe obrera. Un any i mig després hem assolit, sens dubte, grans èxits, però la tasca continua essent la mateixa: conquistar la confiança de la indiscutible majoria dels treballadors. Açò pot i ha de ser assolit al llarg de la lluita de les reivindicacions transitòries per mitjà de la consigna general del front únic obrer.

Actualment, el moviment obrer mundial s'enfronta a una ofensiva capitalista. Però en un país com França, on fa any i mig el moviment obrer travessava un període d'estancament total, som testimonis d'una creixent disposició de la classe obrera a oferir resistència. Tanmateix una direcció extremadament inadequada, les vagues són més freqüents a França. Tendeixen a adquirir un caràcter molt intens, cosa que és prova del creixement de la capacitat de lluita de les masses obreres. La lluita de classes s'aprofundeix i s'aguditza. L'ofensiva capitalista troba el seu complement en la concentració del poder de l'estat a mans dels elements burgesos més reaccionaris. Simultàniament veiem que l'opinió pública burgesa, mentre es prepara per a una lluita de classes més aguda, amb la quasi aprovació tàcita de la camarilla governant, està aplanant el camí per a una nova orientació (una orientació cap a l'esquerra, en la direcció dels enganys reformistes i pacifistes). A França, lloc on el bloc nacionalista ultrarreaccionari dirigit per Poincaré es troba en el poder, es prepara simultània i sistemàticament una victòria del Bloc d'Esqueres, incloent-hi naturalment els socialistes. En Anglaterra ara hi ha eleccions. Arriben molt abans del que hom pensava perquè el govern de coalició de Lloyd George s'ha enfonsat. Encara es desconeix el seu resultat. Hi ha una possibilitat de què l'agrupació ultraimperialista precedent retorne al poder. Però, si guanya, el seu regnat serà breu. A França i Anglaterra s'hi prepara una nova orientació parlamentària de la burgesia. Els obertament imperialistes, els mètodes agressius, els mètodes del Tractat de Versalles, de Foch, Poincaré i Curzon, òbviament han caigut en un atzucac. França no pot extreure d'Alemanya allò que aquesta no té; també ella és incapaç de pagar els seus deutes. La fossa entre Anglaterra i França es fa més ampla. Amèrica es nega a renunciar al cobrament dels deutes.

Entre les capes intermèdies de la població, sobretot entre la petita burgesia, l'estat d'ànim reformista i pacifista es fa cada dia més fort: s'hauria d'aconseguir un acord amb Alemanya i Rússia, hauria d'ampliar-se la Lliga de les Nacions. Els pressupostos militars haurien de reduir-se; Amèrica hauria de concedir préstecs, i així successivament. Les il·lusions de guerra i defensisme, les idees i consignes nacionalistes i xovinistes, junt amb les esperances en els grans fruits que portaria aqueixa victòria, en fi, les il·lusions que, diguem, acapararen una gran part de la classe obrera als països de l'*Entente*, deixen pas a reaccions més serioses, a la desil·lusió. Aquest és el sòl sobre què creix el Bloc d'Esquerres a França, de l'autoanomenat Partit Laborista i dels liberals independents en Anglaterra. Seria certament fals esperar un canvi seriós de política, tenint en compte l'orientació reformista-pacifista de la burgesia. Les condicions objectives del món capitalista actual són menys apropiades al reformisme i al pacifisme. Però és força probable que la sotsobre d'aquestes il·lusions haja de ser experimentada pràcticament abans que pugua ésser possible la victòria de la revolució.

Hem tractat únicament aquest punt en relació amb els països de l'*Entente*. Però és evident que si els radicals i els socialistes assumeixen el poder a França, mentre que els oportunistes laboristes i liberals independents formen el govern anglès, això provocarà en Alemanya un nou influx d'esperances de conciliació i de pau. Semblaria possible que pogués arribar-se a un acord amb els governs democràtics d'Anglaterra i França; que s'obtingués una moratòria o inclús una cancel·lació dels pagaments; que fos concertat un crèdit per Amèrica amb la cooperació d'Anglaterra i França, etc... ¿No són els socialdemòcrates alemanys els que es troben en les millors condicions per a arribar a un acord amb els radicals i socialistes francesos, i amb els laboristes anglesos? Certament, els esdeveniments poden patir un gir brusc. No està exclòs que el problema de les indemnitzacions, l'imperialisme francès i el feixisme italià puguin conduir al desenvolupament revolucionari, privant la burgesia de l'oportunitat de fer passar al davant del seu flanc esquerre. Però hi ha altres indicacions molt nombroses que proven que la burgesia haurà de recórrer a certa orientació reformista i pacifista abans que el proletariat es trobe preparat per a l'assalt definitiu. Açò implicaria una època de kerenskisme europeu. Seria molt convenient evitar-lo. El kerenskisme a escala mundial no és un plat de bon gust. L'elecció dels camins de la història depèn de nosaltres en certa manera. Sota determinades condicions haurem d'acceptar el kerenskisme europeu així com acceptàrem en el seu moment el kerenskisme rus. La nostra tasca consistirà en transformar l'època dels enganys reformistes i pacifistes, en un preludi a la conquesta del poder pel proletariat revolucionari. En el nostre país, el kerenskisme durà nou mesos. ¿Quant de temps durarà en els vostres països si aquest sorgís? Evidentment, és impossible respondre ara a tal qüestió. Depèn de com de ràpidament es liquiden les il·lusions reformistes i pacifistes, és a dir, de

l'habilitat amb què maniobren els kerenskistes, puix, al contrari que nosaltres, saben almenys com créixer i multiplicar-se. Però també depèn de l'energia, la resolució i inflexibilitat amb què el nostre partit siga capaç de maniobrar. És evident que l'època dels governs reformistes i pacifistes serà el moment d'una pressió creixent de les masses treballadores. La nostra tasca consistirà, en aqueix cas, en dirigir aquesta pressió.

Però, per tal d'arribar en aquest punt, el nostre partit ha d'endinsar-se en l'època de l'engany pacifista completament purgat d'il·lusions reformistes i pacifistes. Pobre del Partit Comunista que es trobe, d'alguna manera, ofegat per l'onada pacifista. El naufragi inevitable de les il·lusions pacifistes significaria simultàniament el naufragi d'aquest partit. La classe obrera es veuria obligada, una vegada més, com en 1919, a cercar un partit que mai intentés enganyar-la. Per aquesta raó la tasca fonamental que ens incumbeix en una època de preparació revolucionària és controlar les nostres files i netejar-les d'elements estranys. Un camarada francès, anomenat Frossard, digué un dia: "El partit és la gran amistat". Aquesta frase ha estat repetida sovint. És impossible deixar de reconèixer que és atractiva i que, fins a certs límits, cada un de nosaltres està disposat a acceptar-la. Però és necessari igualment tenir en compte que el partit no es converteix bruscament en aquesta gran amistat, sinó que es transforma en gran col·laboració després d'una profunda lluita exterior i, si cal, interior; és a dir, a través de la depuració de les seues files, la selecció curosa i sense pietat dels millors elements de la classe obrera, lliurats en cos i ànima a la causa de la revolució. Amb d'altres paraules, abans que pugui haver una gran col·laboració, el partit ha de realitzar una gran selecció. (Ovacions).